

**INTERVIU CU
CONSTANTIN
POPESCU**

Regizorul e pe val: a terminat și filmările la lungmetrajul său de debut, *Portretul artistului la tinerețe*, prima parte a trilogiei *Aproape liniște*.

Citiți interviul realizat de Iulia Blaga ÎN » PAGINILE 6-7

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂȚA » EDIȚIA NAȚIONALĂ » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

NR. 192 » 16 – 22 august 2008 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

ARTISTUL ASOCIAT

- Săptămîna 1 – Interviu
- Săptămîna 2 – Text de autor
- Săptămîna 3 – Criticii despre...
- Săptămîna 4 – Colegii de breaslă despre...

august –
MATEI BEJENARU

Bola o sau anatomia melancoliei cazuitive

Bogdan-Alexandru Stănescu

Trebuie să admit că aștept de foarte mult timp prima carte a lui Bola o tradusă în limba română. O aștept pentru că am auzit extrem de multe lucruri despre scriitorul chilian, o fantomă precedată ca faimă de propria moarte, așa cum se întîmplă, în general, cu marile spectre.

ÎN » PAGINA 15

Mișto de Timișoara

Manu Babescu

IRAF s-a întîmplat a doua oară la Timișoara. Ce a fost mișto la Mișto Festival: cinci zile de muzică balcanică și țigănească, de jocuri cu toate focurile, de dansuri tribale, de fuste întrandafirate, de filme deocheate și de trăiri renegate. Un festival intim și pasional.

ÎN » PAGINA 3

Poneiul roz înlocuiește Miorița

Panica morală și diversiunea permanentă induse de o parte a mass media în dezbateră legată de expoziția de street art organizată la New York de Institutul Cultural Român au acoperit de fapt probleme fundamentale: putem judeca arta *oricum?*, care sînt limitele artei?, care sînt limitele diplomației culturale? și care e justa măsură între gustul popular și părerea experților?

Dar aceste întrebări probabil sînt prea grele pentru televiziunile care au tabloidizat România. „Suplimentul de cultură” publică un dosar în care răspund doar artiști și galeriști, oameni din mediul artistic contemporan românesc și european.

Citiți dosarul realizat de Adriana Gheorghe și Constantin Vică ÎN » PAGINILE 9-13

**Bonus: Mario Vargas Llosa
ține în mină cartolinele
desenate de cei trei street
artiști români care au
realizat expoziția
*Freedom for Lazy People!***

(mai 2008, New York)

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Niște nume într-o lună

Vine cîte o vară, o dată la patru ani, în care numele vedetelor se schimbă brusc. De parcă se intră într-o lume paralelă, iar toți acei politicieni obositori, toate acele cîntărețe de mucava, toți acei fotbalști cărora presa e obișnuită să le întorcă dormitorul cu susul în jos pleacă undeva, într-o călătorie de anonimat, lăsîndu-ne în fața unor nume cvasi-necunoscute sau absolut necunoscute, care însă reușesc, deodată, să ne devină foarte dragi, foarte importante. Sigur, asta se întîmplă numai pentru o lună, dar e vorba despre pauza de o lună pe care pare să și-o ia lumea, așa cum o știm.

La fel de spectaculos e faptul că în această lună se schimbă puțin și istoria. Pentru că și istoria are vedete, nu-i așa? În luna respectivă însă, istoria aduce în prim-plan altfel de vedete – aflăm astfel despre baronul Pierre de Coubertin, despre maximele sale celebre, printre care: *Ai învins? Continuă! Ai pierdut? Continuă!*, despre niște performeri din urmă cu un secol, un fel de semizei, ba mergem chiar și în Grecia antică, pentru a găsi rezolvarea unei dileme: ce este Olimpiada, perioada de patru ani dintre Jocurile Olimpice sau perioada întrecerilor sportive în sine? Apoi: e adevărat că în timpul Jocurilor armeele tăceau sau întreceau reprezentau, în fapt, o continuare a conflictelor, duse în alt plan? Nu lipsesc, firește, nici talk show-urile pe temă.

Jocurile Olimpice schimbă deci, pentru o prea scurtă perioadă, lumea. Sau măcar modul în care este reflectată lumea de mass media, ceea ce, în epoca noastră, înseamnă cam același lucru. Însă nu la acest aspect, altfel cit se poate de cunoscut, am intenționat eu să mă opresc în articolul de față. Ci la eroii de o lună care fac posibilă schimbarea perspectivei asupra lumii, la cei pe care îi pomeniți acum în discuții cu prietenii, inclusiv la cîte o bere, pe terase, dar despre care o să mai vorbiți, poate, abia peste patru ani sau, de asemenea posibil, n-o să mai vorbiți niciodată. La ei și la sporturile care îi fac eroi pentru o lună.

Am auzit, în ultima săptămînă, vorbindu-se despre judo, wazari și ippon aproape la fel de mult cît se vorbește într-o săptămînă normală despre fotbal, offside și penalty. Am auzit numele Alina Dumitru, prima noastră campioană olimpică de la Beijing, rostit de tot atîtea ori cît auzi, în afara vremii, rostindu-se numele Adrian Mutu. Jocurile Olimpice mai reușesc deci o minune: să egalizeze sporturile în ochii microbiștilor. L-ați auzit pe vecinul dumneavoastră, pe vreun coleg, pe vreun prieten spunînd, în această perioadă, că nu mai poate sta, se grăbește să prindă finala la tir, semifinalele la inot sau la haltere? Probabil că da. Și nu v-ați întreat ce forță a reușit să creeze o asemenea situație, altfel cit se poate de neveridică?

Suneam undeva, pe parcursul articolului, că lumea e, în fapt, pentru cei mai mulți dintre noi, o creație a mass media. Jocurile Olimpice confirmă din plin acest lucru. Pentru că, dacă vecinul, prietenul ori colegul de care aminteam se duce țîntă în fața televizorului, transpirînd pentru românii prezenți în finala de tir sau în semifinalele de inot ori haltere, înseamnă că sportul respectiv, avînd în fine o miză, e în momentul acela la fel de important, de frumos, de atrăgător pentru el ca și fotbalul, să zicem. Ca și mult mediatizatul fenomen

» Am auzit, în ultima săptămînă, vorbindu-se despre judo, wazari și ippon aproape la fel de mult cît se vorbește într-o săptămînă normală despre fotbal, offside și penalty. Am auzit numele Alina Dumitru, prima noastră campioană olimpică de la Beijing, rostit de tot atîtea ori cît auzi, în restul vremii, rostindu-se numele Adrian Mutu.

numit fotbal. Pentru privitor, diferența e că, în rest, nu are cum să se ataseze de judo, să spunem, sau de inot sau de alte asemenea sporturi. Pentru că, în rest, ele nu există pentru presă. La Jocurile Olimpice însă, aceste sporturi trăiesc pentru o lună, devin reale, devin pasionante, își ating miza pentru care au fost create.

I-am urmărit pe sportivii români prezenți la Beijing. Pentru noi, cei de-acasă, o ratare a lor înseamnă o emoție interuptă. Pînă la următoarea emoție. Pentru ei, înseamnă nu mai puțin de patru ani ratați. Pentru unii, aflați mai spre finalul carierei, mult mai multe. Dacă pentru noi, o dată la patru ani, vine cîte o vară, în care numele vedetelor se schimbă brusc, pentru ele, vedetele de-o lună, ceea ce contează e doar acea lună. Ele, vedetele, ei, acești sportivi, trăiesc cu adevărat, în sportul lor, doar cîte o vară la patru ani. Iar dacă prim-lucurile din perspectiva asta, o să înțelegem de ce Jocurile Olimpice sînt o utopie îndeplinită. De ce re-prîzintă o lume în care ni se permite să intrăm pentru puțină vreme, pentru a face niște fotografii și a înregistra niște nume. Ca majoritatea fotografiilor noastre din excursii însă, ele rămîn într-un fișier pe care nu-l mai accesăm multă vreme, poate niciodată. La fel și numele. Așa că acum, măcar acum, pînă la sfîrșitul lunii olimpice, poate ar trebui să ni le repetăm în gînd. Nu, nu pentru a le memora, asta nu se va întîmpla. Ci pentru a-i onora, în felul acesta, pe niște sportivi extraordinari care evoluează în fața noastră, cu adevărat, o dată la patru ani.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

România federală

Au trecut ani buni de cînd a apărut și a fost îngropată într-un șir de acuze furibunde ideea de regionalizare a României. Pe atunci cîteva grupuri de intelectuali din Transilvania și Banat propuneau o reorganizare de tip regional a României, una care să țină cont atît de diferențele culturale și economice între zonele țării, cît și de nevoia de descentralizare a puterii decizionale. Și, cum cei ce avansau un asemenea proiect erau din Banat și Transilvania, ei mai erau, inevitabil, și de etnii diferite: unii români, alții maghiari.

Spiritul naționalist n-a avut nevoie de mai mult ca să se inflameze patriotard. Au început acuzele la adresa „vînduților Budapestei”, cei care voiau sfîșierea României, răpirea Ardealului istoric și alte asemenea. Un partid aflat pe atunci în culmea gloriei și numit, nu știu de ce, România Mare, a atacat atît ideea, cît și pe inițiatorii ei. Pe atunci – dacă nu mă înșel – primulul Clujului era faimosul PRM-ist tricolor Gheorghe Funar, cel care ar fi vopsit și cetățenii orașului în roș-galben-albastru dacă ar fi

Centrul pierde controlul asupra regiunilor sau județelor și se vede nevoit să facă diverse compromisuri ca să-și asigure fidelitatea liderilor locali. Nici Partidul România Mare nu mai face gălăgia de odinioară... e drept, nici n-ar mai putea s-o facă, fiindcă e pe cale de dispariție din peisajul politic românesc, unde a rămas doar ca furnizor de traseiști și traseiste spre alte partide politice. Și nu se mai sesizează nimeni. Poate fiindcă de data asta federalizarea o fac de-a-adevăratelea „ai noștri”, adică ai lor, nu o propun țările intelectuali dubioși.

Însă, oricum ar fi, România devine încetul cu încetul excesiv de federală – doar că altfel decît ar fi fost de dorit. Aparent, mecanismele decizionale rămîn la București. În realitate însă...

Dau doar două exemple, cele mai evidente. Constanța și zona de dezvoltare din jurul ei sînt sub controlul absolut și necontestat al primarului reales, Radu Mazăre, și probabil că așa vor și rămîne multă vreme. Au existat și încercări de a-l supune sau intimida pe liderul locului, dar atunci s-a văzut și mai

clar că nici guvernul central și nici partidul care îl tutează pe Radu Mazăre nu au nici o putere asupra lui. Actualul primar e stăpîn al absolut al zonei. Mai mult, liderii de partid de la București încearcă să îi intre în grații, recunoscîndu-i drepturile asupra fiefului cucerit.

Al doilea caz se referă chiar la o regiune istorică: Oltenia. Din cîte am dedus pînă acum, Oltenia – sau o mare parte din ea, ce include județele Gorj și Dolj – este deja în afara jurisdicției statului român. Acolo funcționează cu totul alte legi, despre care aflî lucruri vagi din ziare și programele de știri de la televizor. Nu există o autoritate regională centrală, ci doar centre de putere interconectate, ce se aliază sau se războiesc. Clanuri de

mafioți locali se combină cu reprezentanți (formali) ai puterii centrale, se poartă lupte de stradă la care poliția nu reacționează, se reglează conturi, se fac și se pierd averi... ce mai, o țară în țară! O țară asupra căreia autoritatea centrală a pierdut controlul de multă vreme. Dar cum Bănia Olteniei a avut multă vreme un grad de autonomie ridicat în cadrul principatului Munteniei, interlopia locului se pot justifica prin consecvența istorică a neamului lor.

Mici centre independente, mici fiefuri, s-au mai ridicat ici și colo, ba în Bacău, ba în Neamț, ba în Vaslui. Lucru ciudat, fenomenul e mai rar întîlnit tocmai în Transilvania. Poate fiindcă aici se vorbea de regionalizare și federalizare, idei mult prea complexe pentru omul politic autohton. Fenomenul celălalt le e mai familiar, așa că îl înțeleg și, oftînd, îl acceptă. Doar că, dacă vrem să fim excesiv de scrupuloși, el nu se cheamă tocmai federalizare, ci feudalizare. Lucru vechi, verificat, deci sigur...

de Timișoara

IRAF s-a întâmplat a doua oară la Timișoara. Ce a fost mișto la Mișto Festival: cinci zile de muzică balcanică și țigănească, de jocuri cu toate focurile, de dansuri tribale, fuste întrandafirate, de filme deocheate și trăiri renegate. Un festival intim și pasional. Tu pe unde-ai umblat din 6 pînă-n 10 august?

Manu Babescu

sau cîrpește ca să ai din ce trăi. În sațră. Visul oricărei nopți de vară.

leși din casă, intră în șatra de oraș

Pentru toți cei care faceți mișto de voi înșivă, o dedicație din partea unui miștocar convins de propria miștocăreală. Măcar o dată pe an. Tricouri cu *Free Tibet*, *Viva la Revolution*, *Depășește-ți prejudecățile-descoperă rromii*, sintem toți, mai ales cînd ținem musai să ne identificăm cu ceva ce pare un trend bio-vest-european. Și pînă la urmă, fiecare ar fi ideal să facă ce-l taie capul, atîta timp cît nu nimereste țeasta celuiilalt. Aici fără Shiva Power: distruge ca să ai ce reconstrui

Je suis un Click

Pe scurt, a doua ediție a International Romani Art Festival a fost mișto pînă la capăt. Dar asta nu pentru că s-ar fi bătut lumea pe locuri la Cinematograful de Vară. Din contră. De nepriceput, la ce playlist au băgat băieții și fetele la ediția din acest an. Noroc cu gloata de italieni care păreau picați de pe scena de trance industrial de la *Boom Festival*. Pentru că sunetul țșnit din vioara electrică mergea la fix cu mixajele lui DJ Click, la fel de parizian ca și couchsurferii francezi care veniseră să-și admire interpreții front

line. M-au trezit bine: și dansatoarele lor din buric, și instrumentul click-abil prin curent energetic, și tehnica violonistei, și feeling-ul ei deosebit, ca să nu mai zic de genuflexiunile care băteau tocurile *haute couture* pe care ședea prințesa într-un echilibru de speriat. O sirenă de maidan *bourgeois*. Doar că ce-i autentic bate tot electronicul, a urmat Boban Markovick cu formația sa de suflători super(sized). Față de ce fusese înainte, ei îmi păreau dintr-o animație 3D cu ritm dementia. Pierdut suflarea de la atîta pranayama de Balcani. S-au oprit ei, m-am retras către foc cu The Serious Road Trip în pupilele dilatate de la carosen. Și iar sub podul nostru preferat, la umbra verdelui psihedelic dar total turbat.

Puerto Flamenco Hip-hop

A doua zi însă nimeresc la concertul violonistului Lajko Felix, acompaniat de Brasony Antal. Suspendat în suspans. Schimbul de priviri dintre cei doi a trădat. Era un superb *jam session* de muzică balcanică. Nu mi-am imaginat însă legătura cu cei care au urmat: Puerto Flamenco. Ei au atacat fără încălziri prelungite, direct cu artileria grea. Fuste care măturau scena cu volanele hiper înflorate, priviri ucigase, freze gelate, pantaloni de catifea evazați, cizme de step și eleganță sintetizată într-o mișcare de pogne. Vibrație, undulație, ritm și vocal. *El ritmo maximo*. Cu alte cuvinte, Puerto Flamenco, cu al lor lider de la care nu mi-am putut lua ochii o perioadă prelungită (nepermis de neașteptat. Pe bune, îmi pare rău de cei care ar fi putut să vină și au săltat-o și de data.

Balkan Fanatik in the house

The future is now. Asta nu mai știu de unde venea. Cred că de la ciobanii din Alpii francezi care au citeodată mai mult interes pentru cultura din ograda noastră decît avem noi, la doi pași de ea. În plus, să ne intre bine în cap: nimic nu e

pe gratis în viața asta. Cu atît mai puțin arta, pe care ne-am obișnuit să punem preț modic. Am trăit un paradox însă: de la concertul elitist al celor care se numesc acum Colombo de Niro, dar care au istorie grea în spate, cu Cristina Pădurariu și Eddie Neumann, la hip-hop țigănesc cu o trupă din Cheia, Gipsy.CZ. Ei și cu al lor Romano Hip-Hop au făcut o hiperincalzire pentru cei care aveau să vină: Balkan Fanatik. Doar că lumea a plecat în masă, deși ei erau avangarda (și ciudată ca aspect scenic, și teribil de underground). De la minimal la industrial, de la trance pînă la vocal tradițional, formația asta mi-a rămas în cap. Capul

gol de după, din care mă lupt să ies încercînd să scriu aceste rînduri chinuite. Apropo de aplecat urechea la ce zice lumea care se știe excepțională în ale muzicii (Sasha was here): interpretarea din timpul concertului este esență, tocmai pentru că este efemeră. Înregistrările sînt muzică de fond. Impactul rămîne, înghețat în timp, conservat în tine. Mai moale cu Winamp-ul, adică. Concluzia fără concluzie: muzica asta făcea toți banii, iar România e *cashito*, dar mai are de învățat. Și cu asta, *italian bahtali*, gagiilor și gagicelor mișto! La ediția următoare ne vedem și la față.

FOTO: Anca Pol

Foto: Anca Pol / www.ancapol.net

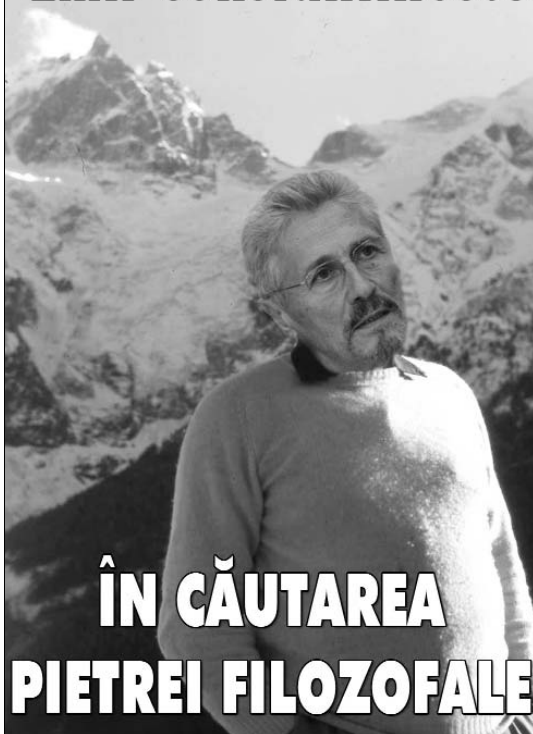
DUMNEZEU
EXISTĂ...» E o mostră de dans politic care expune o comunitate la politica
agresivității. Spectacolul lui Sharifi trăiește între amenințare,
paranoia controlului și umbre cotidiene.

SUPLIMENTUL LUI JUP

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

Emil Constantinescu

ÎN CĂUTAREA
PIETREI FILOZOFALE

A DOUA CORESPONDENȚĂ DE LA FESTIVALUL „IMPULSTANZ” DE LA VIENA

Bomba Sharifi
și clovnul RizziLiniștea confuză
dinaintea unei explozii.
Corpuri în alertă.
Acalmie.

Mihaela Michailov

La 14 ani (1987), refugiatul iranian Hooman Sharifi s-a stabilit în Norvegia. În 2000 a creat „Compania Impură”, cu care este prezent la cele mai importante festivaluri din lume.

Hooman Sharifi face coregrafie socio-politică. În *Dumnezeu există*, Mama e prezentă, dar nu le mai pasă, Sharifi pune dinamită sub corpuri, le face să sară în aer anarhic și apoi le amuțește. Construiește un discurs coregrafic incendiar, politic, în care puterea și violența nasc monștri. Îmbrăcați în negru, patru dansatori (doi bărbați, două femei) se mișcă la început relaxat. Tipetele lor taie tăcerea. Încet, încet strigătele se transformă în incantații. *Dumnezeu există...* e un spectacol hipersenzorial, extrem fizic. Sharifi produce și crește dezordinea pînă cînd fiecare mișcare devine o deflagrație. Dansatorii așază în spatele unei camere de filmat puse pe un trepid bucuți de hirtie pe care sînt scrise texte (extrase din *Despre Violentă* – Hannah Arendt, Nietzsche, Handke, Barthes) proiectate pe un ecran. Ecranul tremură, cuvintele devin ușor ilizibile atunci cînd săriturile se intensifică. Limbajul se deteriorează, își pierde

autoritatea poetică și politică în momentul în care violența irumpe. Cuvintele slăbesc și se transformă în umbră.

Sharifi are un simț al coliziunii contrastelor care funcționează la toate nivelurile spectacolului. Strigătele dansatorilor ajung, în final, gîngurit de copil. Mișcățile agresive se detensionează și se scurg letargic pe podea. Acumularea de frici și zgomote sfîrșește într-o secundă de inocență sonoră.

Cu pistolul la tîmplă

Gestul de a călca totul în picioare, de a păstra o poziție de permanentă ofensivă prin încheștarea pumnilor ca și cum fiecare dansator s-ar pregăti de un ultim box cu istoria, salturile cu genunchii la gură, dezechilibrul intenționat pe fundalul unor zgomote care par să anunțe un cutremur și căderea bruscă acutizează amenințarea care pîndește fiecare mișcare. Corpurile acționează ca și cum ar avea un pistol la tîmplă. Aleargă, inconjoară rămășițe de umanitate zvîcnesc. Sharifi accelerează dement viteza de ardere a corpurilor, după care frînează și oprește turarea motorului impulsiv.

Sharifi creează o coregrafie a urgenței de a rezista potențialului distructiv și de a reacționa atunci cînd ești doborît la

pămînt, chiar dacă din corp nu mai rămîn decît „așchii” de mișcare.

Tensiunea pauzei și motivul umbrei sînt esențiale în *Dumnezeu există...*

Panica și acalmia, timpul terorii și timpul plînsului sînt alternate dramatic-turgic cu pauze de respirație în care corpurile se liniștesc pentru a se pregăti de o nouă rundă de luptă.

Pe cele trei bucăți de pînă albă care îi inconjoară, dansatorii își privesc umbrele, se apropie și se îndepărtează de ele ca și cum și-ar căuta ecoul prezenței. Acoperit fantomatic cu o pînă neagră, unul dintre dansatori reia în oglindă mișcările altuia. Un corp invizibil și un corp vizibil se iau la întrecere încercînd să stabilească ierarhii. Jocul politic și supremația sînt mereu active. Fie și numai spectral.

Discursul politic e, pînă la urmă, un edificiu al umbrelor, al inconsistențelor retorice care fanatizează și manipulează, al contururilor alunecoase. Umbra e urma care bintuie istoria. Urma udă a corpului întins pe jos rămîne pînă la sfîrșitul spectacolului. O vezi uscîndu-se în fața ta și te-ntrubi la final dacă a fost vreodată acolo. Timpul a șters-o mai repede decît ai fi crezut.

Dumnezeu există... investighează mecanismul de producere și reproducere a impulsurilor violente defulate și ațipite într-o societate a spectacolului explodat. E o mostră de dans politic care expune o comunitate la politica agresivității. Spectacolul lui Sharifi trăiește între amenințare, paranoia controlului și umbre cotidiene.

Rock medieval – In Extremo cîntă la Sibiu

Veronica D. Niculescu

Grupul de rock medieval In Extremo, din Germania, va cînta pe 27 august în Piața Mare a Sibiului, într-un concert cu intrarea liberă. Organizat de Casa de Cultură a Municipiului Sibiu, în cadrul Festivalului Medieval „Cetăți Transilvane”, concertul promite să fie deosebit, și nu neapărat doar pe gustul rockerilor. Nemții de la In Extremo sînt cunoscuți pentru spectacolele totale, de sunet, lumini și efecte pirotehnice, interesantă fiind și costumația membrilor trupei. Cîntăreții se îmbracă în ținute medievale și cîntă la instrumente medievale, printre care cimpoaiele, care sînt folosite la fiecare piesă. „O altă caracteristică

deosebită a stilului In Extremo o constituie faptul că repertoriul grupului nu conține doar compoziții proprii. O mare parte din piese sînt, de fapt, vechi cîntece medievale, pe care grupul le-a prelucrat în stil propriu, original, cu instrumente medievale și instrumente rock, menținînd însă textele originale. Mai interesant este faptul că majoritatea acestor texte nu au fost traduse în vreo limbă modernă, ci sînt interpretate de In Extremo exact în limbile vechi din care provin (uneori, chiar dialecte pe care nici unul din membrii trupei nu le vorbesc): suedeză veche, franceză veche, germană veche, latină”, spune Mihaela Reif, proiect manager al evenimentului.

Trupa In Extremo s-a născut în 1995, cu o primă

incercare colectivă de a uni muzica produsă de cimpoaie cu cea a chitarelor electrice. În iarna 1996/1997, primul CD acustic al trupei, Die Goldene, este creat într-un studio din Berlin. În martie 1997, In Extremo susține primul concert rock, în fața primăriei din Leipzig, în cadrul unui festival medieval. Aceasta este data la care In

Extremo își sărbătorește înființarea oficială.

După numeroase concerte și apariții la mari festivaluri în Germania și în străinătate, In Extremo au înregistrat cel de-al nouălea album, *Sängerkrieg*, lansat în primăvara acestui an. La scurt timp după lansarea sa, albumul *Sängerkrieg* a ajuns pe primul loc în topurile germane.

ANTHONY RIZZI

» **Este un dansator-actor giumbușucar (uneori prea mult clown) trecut prin școala lui Forsythe, un performer care își subminează rolurile cu aceeași abilitate cu care și le asumă.**

5 «

ordinea de zi

RIZZI SUPRAPUNE BLATURILE ILUZIEI

Anthony Rizzi e un dansator-actor giumbușucar (uneori prea mult clown) trecut prin școala lui Forsythe, un performer care își subminează rolurile cu aceeași abilitate cu care și le asumă. *Snowman Sinking*, spectacol pe care Rizzi l-a jucat la început cu mama lui, e un fel de bucatărie a iluziilor. Performerul transformă iluzia într-un material palpabil, într-o fișie de hirtie mototilită, pe care o vezi cum devine foaie perfect întinsă, pentru ca, într-o secundă, să se ghemuiască la loc. Rizzi se joacă cu întreținerea, extinderea și destinderea iluziei optice.

Cînd intrăm în sală, performerul e deja pe scenă. Aranjează bucățile de hirtie împrăștiate pe jos, ne cere o bomboană, ne invită să mergem să facem pipi

pentru că spectacolul ține cam trei ore. Nici vorbă! Rizzi glumește. *Snowman Sinking* alternează dialogul cu publicul cu scurte poeme proiectate pe ecran și cu dans care sparge convenția instituită. Rizzi fantează strategia fiecărei convenții cu care jonglează. Intră în costumul de om de zăpadă, stă ce stă, iese din coperta personajului și dansează. Ne spune cum se șterg japonezii la fund, cum o bătrnică vieneză i-a stricat bicicleta, face mișto de criticii care vor, de fiecare dată, să găsească un fir roșu, un „despre ceva” foarte concret, apoi povestește cum fostul lui iubit a văzut-o înaintea de o prezentare de modă pe Linda Evangelista spunînd în fața oglinzii: „Eu sînt Linda Evangelista”, „Eu sînt Linda Evangelista”. O prezintă pe una dintre cele mai

importante actrițe ale underground-ului american – Penny Arcade, care recită și dansează bezmetic, apoi comentează parodic ce vedem pe un ecran. Bărbați care intră într-o cameră și se dezbracă privind permanent înaintea și cum ar fi filmati. Iluzia nudității spontane este o înscenare, la fel cum filmele porno în care actorii gem durerea sau plăcerea au la bază trucarea senzațiilor autentice. Rizzi suprapune blaturile iluziei. Poadeaua din foi de hirtie se ridică și devine panou în fundal. Hirtia e una dintre reședințele temporare ale iluziei. În final, cuvintele proiectate pe ecran se încolăcesc unele peste altele și dispar. Iluzia a luat o pauză.

Dar vreau să vă spun ceva: nu toată lumea a aflat că Moș Crăciun nu există.

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

CE NAȘTE DIN TEODOROVICI, TEXTE MĂNÎNCĂ

Cu trenul către Viena

Preambul: Din scriitoriceasca poziție de copilote, amicul Teo descria săptămîna trecută drumul său către și prin Turcia. Citindu-l, mi-am dat seama că pe timpul verii vreau să devin epigonul său. Asta și pentru că, așa cum am cugetat eu adînc, e mai bine să îl vezi în fața ta pe L.D.T. decît pe tine însuși. Este, pînă la urmă, prima probă că n-ai dat în schizofrenie. Urmează stația Viena, linia a șaptea, cu peronul pe partea dreaptă.

Capitolul I: Cum traversezi România și Ungaria fără GPS

Soluția la problema asta e cît se poate de clară. Deși ai cu tine un Pocket PC încărcat cu ultimele hărți, ce-ți va fi folositor doar dacă „întreprinzătorii” au șutit vreo sină între Alba Iulia și Arad, n-ai să-l folosești neam dacă te cocoti în virful patului din „schlafen wagon” și-aștepți, precum celebra coconetă, s-ajungi „la bulivar”. Sau, ca să respectăm adevărul istoric, „la Ring”.

Capitolul II: Cum treci frontiera spre Ungaria

Ro-mă-neș-te! Românește nu-nseamnă, aici, că ai cu tine vreun bagaj pentru care trebuie să bagi mîna în buzunar și să-i dai un „bună ziua!” consistent vameșului. Românește înseamnă că auzi, în acea jumate de oră de așteptare de la vama ungurească, vorbindu-se în limba ta, cu accent de Budapesta. Și e cu atît mai interesantă desăvîrșita experiență culturală, cu cît reții un „drum bun pînă la Viena!” spus, parcă, prin ochii verzi ai vameșoacei cu zîmbet de film italian.

Capitolul III: La ce e bună vama spre Austria?

La nimic! La nimic, pentru că vama dintre Ungaria și Austria nu există. Parcă aud pe cineva completîndu-mă: „Schengen asta a fost om deștept!”.

Capitolul IV: La ce e bună Viena?

Aici aș putea răspunde precum în semi-narnata mea teză de doctorat. Adică, pe subcapitole și cu multe referințe bibliografice. Dar e păcat să sistematizez ceea ce nu se poate descrie decît dac-ai fost prin zonă. Așa c-am să mă limitez la trăirile simple. Viena e bună pentru că nu vezi, nicăieri, ca-n marea noastră Capitală, boschetari care desfășoară, în paralel cu Beijingul, propria lor Olimpiadă de făcut pipi în miezul turșilor. Viena e bună pentru că-ți dai seama ce importantă e liniștea. Pe Laudongasse no. 8, locul unde am fost cazați, nu azeai nici un lătrat de cîine; nici un claxon; și nici cocalari, zornăindu-și catrafițele pe sub geamul tău. Viena e bună pentru că vezi, pe stradă, turiști fumînd ca turcii (sau turci fumînd ca turiștii, că e cam tot aia pe acolo) și, într-o oră, aleile devenind din nou curate.

Viena e bună pentru că transpiri ca o morsa la soare în camera de hotel, și nu-ți vine să-njuri pe nimeni că nu ai aer condiționat. Asta pentru c-ar fi o impietate să vezi crescute, pe splendidele clădiri cu ferestre largi și grădini pe copertină, cutii cu ventilatoare. Sau vreun Palas ridicîndu-se, voios, în spatele Primăriei, pe locul unui parc unde, și cînd scriu, are loc un festival de film. Viena nu are țînțari. Sau, dacă-i are, s-au camuflat bine de tot, pe Mariahilferstrasse, cîuțînd, cu trompele lor, portofelele – mereu la vedere! – ale turiștilor ne-români.

Capitolul V: Cîți austrieci încap într-o Dacie?

Nici ei nu ar putea răspunde la întrebarea asta! Teo numărase, în Turcia, zece „aborigeni” într-o mașină de Pitești. Eu am numărat, la un semafor, trei austrieci într-un Matiz. Sau or fi fost români ce „închiriaseră” o mașină cu număr de Austria?

Examenul de capacitate pentru fete amenință obrazul rumen și face pleoapele zbîrcite

Răsfoind colecțiile de ziare locale de la începutul secolului trecut, constat că articolele pe teme de învățămînt sînt printre cele mai bine poziționate după subiectele din sfera politică. Nu doar pentru că ministrul instrucțiunii publice de atunci, Spiru Haret, era un personaj predilect pentru atacurile inițiate de adversarii de la ziarul conservator „Evenimentul”. Dincolo de patimile politice, așadar, învățămîntul era un domeniu important pentru presa locală, avînd alocate generoase deschideri de pagină, editoriale cocotate sus, imediat

sub frontispiciu. Ediția din 17 februarie 1904 bunăoară are drept „deschidere de dreapta” – cum i se spune în limbajul redacțional astăzi – un comentariu amplu pe tema noului examen de capacitate pentru fete. Catalogat drept mai greu decît cel al băieților, examenul e motiv de reală îngrijorare pentru autorul articolului.

Temerile nu sînt însă legate de organizarea examenului în sine, cît de efectul său asupra frumuseții candidadelor!

Căci unde sînt vremile de altădată, cînd totul era mai ușor, cînd abia intrase *en vogue*

profesoratul, iar „moda mărîtului începuse deja a se discredita”! Atunci „de-abia apăruseră primele bacalaurate”, iar „cine avea o fată bacalaurată o trimbea din Boian și până-n Orșova. Și căutate mai erau bacalauratele, pînă și pretenđenții se ofereau!”. Pe atunci se putea însă și fără bacalaurat, era de ajuns să ai fata la o școală normală sau la vreun pension particular, „își isprăvea fata studiile, o scoteai din școală tînără, odihnită – măcar că programele de atunci se chemau încărcate – cu *bagajul* ușurel... Abia aveai vreme să o învîrtești în

două trei baluri și numai iată că se publica un concurs. Toată lumea era admisă – era vremea lui „mulți chemați, mulți aleși”... Apoi „îi tocmeai un profesor să o prepare de profesor și în două trei luni țî-o dădea gata preparată, cu toată cartea învățată, numai bună să deie concurs. Plata preparatorului varia după reputația elevei, după cum era știută de *hîtră* ori de *simplișoară*, dar se-nțelege și după reputația preparatorului”. Cei 5-600 de franci îi plăteau jumătate înainte, iar cealaltă jumătate după oraluri. „Căci așa era mo-

DAMELE GAZETIERE

Emilia CHISCOPI

da – tezele le făcea fata singură, dar oralurile erau pregătite de preparator și trebuiau debitate ad litteram de către candidată”... Și „fata reușea, se făcea profesoară și profesoară rămînea pe viață”.

Dar vremile acestea au trecut, căci iată, azi, la 1904, li se cere fetelor titlul de licență în științe sau litere sau chiar de doctorat, întocmai ca la bărbați! În ciuda faptului că asta poate fi și bine pe plan național, este și un rău, „căci licențiatul, dar mai ales licențiată,

chiar mai tîrșitori de ar fi ei devin modești, sfoșii, fricoși”. Pe lîngă licență, examenul de capacitate pentru fete le obligă pe sărmanele sifide să dea probe la toate obiectele, în timp ce băieții dau la una singură, chipurile ca să aprofundeze o singură specializare...

„Sărmane fete, parcă le vîd aruncîndu-se pe cărți ca să le poată ceti la timpul scurt ce le stă înaintea, cetînd zi și noapte pînă li se zbîrcesc pleoapele și li se îngălbenesc obrazul! Slava domnului că n-am fete!”

REGIZORUL CONSTANTIN POPESCU:

„Nimic nu m-a pregătit pentru filmarea unui astfel de subiect, nici măcar stagiul militar“

Interviu realizat de Iulia Blaga

Trendul îl reprezintă filmele inspirate din realitate. De ce ai ales să debutezi cu un film despre rezistența din munți?

Nu am ales neapărat să debutez cu acest subiect. S-a întâmplat, pentru că filmul cu care mi-ar fi plăcut să-mi încep cariera în lungmetraj n-a primit finanțare de la CNC. Povestile despre grupurile de partizani din România am început să le citeșc acum patru ani, îndemnat de domnul Mihai Constantinescu, vicepreședintele AFDPR, și de producătorul Titi Popescu, de la Filmex. M-au atras la povești demnitatea acestor oameni și curajul lor. M-a speriat însă, e adevărat, a m p l o a r e a fenomenului, în ciuda unor opinii despre care am luat cunoștință în ultimii ani, conform cărora n-a existat nici

E pe val. A filmat anul trecut două scurtmetraje – *Fatza galbenă care râde* (care merge în această lună în competiție la Locarno) și *Porc* (din seria produsă de Cristian Mungiu și deschisă de *432, Amintiri din Epoca de Aur*). Mediu-metrajul *Apă*, pe care-l bibilește de doi ani, a fost selecționat în competiție la Namur. A terminat și filmările la lungmetrajul său de debut, *Portretul artistului la tinerețe*, prima parte a trilogiei *Aproape liniște* (titlu de lucru), consacrată luptătorilor rezistenței anticomuniste din munți. I-a luat peste trei ani să se documenteze.

un fel de rezistență armată anticomunistă în România. Dimpotrivă, cred că a existat o astfel de mișcare de rezistență, ba cred că a fost una dintre cele mai longevive mișcări de rezistență din Europa. Cît despre sprijinul acordat de oameni luptătorilor, da, cu siguranță că n-au primit tot sprijinul de care aveau nevoie, dar nu se poate spune că n-au fost ajutați. Grupările de partizani, în cele mai multe dintre cazuri, au fost distruse din pricina trădătorilor. Faptul că azi sacrificiile le sînt minimalizate mi se pare trist. Nu mi-am propus să idealizez anii pe care aceștia i-au petrecut în munți. Dimpotrivă, cred că singura modalitate onestă de abordare a acestui subiect trebuie să includă și bunele, și relele. Au avut și ei păcatele lor. Au fost niște oameni obișnuși obligați să ia niște decizii neobișnuite. De aici controversale.

Cum te-ai documentat pentru scrierea scenariului? Ce ai citit, ce locuri ai văzut, cu ce oameni ai stat de vorbă?

Am citit tot ce am găsit tipărit în legătură cu acest subiect, am văzut documentare legate de lupta de rezistență, am

fost să văd închisori comuniste, am citit arhivele publicate ale Securității și memorialistica publicată de unii dintre supraviețuitorii sau de rude ale acestora. Mă refer la memoriile lui Ion Gavrilă Ogoranu, la cartea Ioanei Raluca Voicu Arnăuțoiu (fiica lui Toma Arnăuțoiu și a Mariei Plop), la mărturiile Elenei Arnăuțoiu, sora lui Petre și a lui Toma, la mărturiile Elisabetei Rizea și la multe altele. Am evitat să mă întîlnesc cu supraviețuitorii.

De ce?

Atta timp cît am luat contact cu experiențele acestor oameni din cărți, am decis că așa trebuie să mă și exprim, adică fără influențe de nici un fel sau cu cît mai puține. Asta m-a ajutat un pic în privința obiectivității. Mi-am dorit, e adevărat, o întîlnire cu Ion Gavrilă Ogoranu și chiar am rugat pe cineva să mă pună în legătură cu el. Numai că se internase în spital și mi-a transmis că ne vedem după ce iese. Din nefericire, a murit două săptămîni mai tîrziu.

Cum ai găsit povestea care să sintetizeze mulțimea de informații? Nu

te-ai pierdut printre fișe și date? Un film minimalist n-ar fi fost mai simplu de făcut?

Mi-a fost foarte greu să scriu scenariul. Nu cred că sînt talentat la scenaristică. A fost vorba despre vagoane de informații. Mi-am petrecut mai bine de doi ani citind. Am și acum o mulțime de fișe și de note. Am întocmit trei dosare, fiecare conținînd informații despre Ogoranu și grupul său, despre Toma și Petre Arnăuțoiu și grupul lor, al treilea despre Elisabeta și Gheorghe Rizea și despre Marina Chirca și sora ei, Ana. M-a tentat la un moment dat – tocmai pentru că nu știam cum să încep – să spun povestea unui singur personaj, care să sintetizeze oarecum experiența tuturor partizanilor din România. Mi s-a părut însă necinstit, mi s-a părut că aș omite o groază de informații, dar și că aș fi lipsit de curaj. Oricît de mult sau de puțin mă pricepe la filme, oricît de bine sau de rău ar ieși filmul, lucrurile acestea trebuiau să fie povestite.

De ce ai tăiat scenariul în trei părți și ai decis să faci trei lungmetraje? Nu e prea riscant?

„UNORA LE-AU PLĂCUT FILMELE MELE, ALTORA NU“

Cînd te apuci de Principii de viață? Cînd termini montajul la Portretul luptătorului la tinerețe?

Probabil în iunie sau iulie anul viitor o să încep filmările la *Principii*... Montajul la *Portretul luptătorului la tinerețe* o să-l finalizez undeva în martie anul viitor, probabil, pentru că mai am de filmat în decembrie.

Nu te temi că Nicu Alifantis o să-ți ceară drepturi pentru titlul Aproape liniște?

Nu. Dacă o să-mi ceară, am să discut cu plăcere cu domnia sa. Nu m-am gîndit la asta, într-adevăr. Nu îl cunosc, dar sînt sigur că, dacă va fi cazul, vom ajunge la o înțelegere. Dar nu cred că acesta va rămîne titlul filmului. Totul poartă deocamdată ștampila „de lucru“.

De ce a durat atîta pînă ai terminat Apă, de merge de-abia acum în festivaluri?

Pentru că am lucrat foarte mult la sunet. Mihai Bogos, cel care a condus departamentul, e un tip foarte meticolos (ca și mine), și filmul e un proiect ceva mai special, așa că a fost nevoie de multă bibileală pentru fiecare detaliu în parte. În afară de asta, sunetul trebuia să-l fac cu Otto, Andrei Toncu, cel care a murit ucis de nenorocitul acela cu jeep-ul, odată cu bunul meu prieten Cristi Nemescu. Pentru că Mihai se apucase de un alt proiect, am fost nevoit să aștept să lucrăm printre picături, în zilele lui libere, și asta a durat niște luni. A mai durat mult și din pricina faptului că s-au suprapus și cîteva proiecte ale mele și aveam nevoie de timp ca să mă pot ocupa așa cum

trebuie de fiecare dintre ele. Dar și pentru că, nu știu de ce, au tot fost mici sau mari probleme la laborator, la efecte, și s-a tot amînat copia finală.

Te aștepti la un premiu la Locarno? Ce impresie îți face faptul că ești în competiție cu Fatza... și n-ai avut același succes cu scurtele precedente care erau mai pe stilul tău?

În nici un caz. Sînt absolut convins că nu am să iau nici un premiu. Filmul are, ce-i drept, o latură universal valabilă, dar și un parfum românesc. Apoi, de obicei, în festivalurile mari, competiția e dură, filmele sînt atent selecționate și sînt toate de valoare apropiată. Pe urmă, numai dacă ne gîndim la faptul că anul trecut Marele Premiu l-a obținut un regizor român, nu sînt deloc convins că or să dea doi ani la rînd premii

românilor. Pe de altă parte, filmul care a luat anul trecut premiul la Locarno, *Valuri*, de Adrian Sitaru, mi se pare mult mai bun decît al meu. E adevărat că nu cunosc competiția de anul ăsta, știu doar că mai e un scurt românesc în competiție, al lui Cătălin Mușat, pe care nu l-am văzut încă. În privința celorlalte scurte ale mele, nu știu ce să răspund. Mi-e greu să cuantific succesul. Unora le-au plăcut filmele mele, altora nu. Iar selecționarea într-un festival ține de multe criterii. A contat, cred, și faptul că celelalte sînt mai lungi de 15 minute, și multe dintre festivalurile mari nu acceptă filme mai lungi de atît. Sau poate, pur și simplu, povestea lui Doru Lupeanu stîrînește atît de multe zîmbete – fiind, ce-i drept, foarte bine scrisă –, încît nu s-au putut abține și au selecționat filmul în competiție ©.

Așa cum arăta prima dată scenariul, care avea în jur de 280 de pagini, filmul ar fi trebuit să aibă vreo cinci ore. Ar fi fost plictisitor pînă și pentru mine, care mereu îmi închipui filmele ca un simplu spectator. Așa că am decis – și din rațiuni de producție și de costuri, evident – să-l împart în trei lungmetraje de sine stătătoare. În felul ăsta mă pot concentra așa cum se cuvine pe fiecare dintre povești. Nu știu cit de riscant e. Poate fi, bineînțeles. Dar atîta timp cît poveștile sînt adevărate și puternice (și cred că sînt în foarte mare măsură), îmi asum riscul.

Nici nu erai născut în perioada cînd se petrece acțiunea filmului. Ai încercat să te pui în pielea personajelor și să te întrebî dacă ai fi rezistat în munți, hăituit ca un animal sălbatic sau ascuns 21 de ani într-o casă a Ion Gavrilă Ogoranu?

Acesta a fost unul dintre motivele pentru care inițial n-am vrut să fac filmul. Mi se pare foarte dificil să scriu despre lucruri pe care nu le-am trăit. Am încercat de foarte multe ori să mă pun în pielea eroilor. N-am reușit să-mi închipui cu adevărat experiențele înfrîntătoare prin care au trecut. Eu nu cred că aș fi rezistat dacă aș fi fost hăituit. Sau poate necesitatea te învață multe, habar n-am. Oricum, o simplă urcare de o oră către bordeiul Armăuților de lîngă Poienari m-a epuizat complet. Sigur, n-am alt antrenament decît mersul pe jos prin oraș (și acesta foarte rar, din pricina spatelui) sau statul pe fotoliu ori pe scaun la calculator. De multe ori, din poziția asta le-neșă-mi-am închipuit tot felul de momente periculoase prin păduri, urmăririi și ambuscade. Realitatea e însă foarte diferită. Nimic nu m-a pregătit cu adevărat pentru experiența filmării unui astfel de subiect, nici măcar stagiul militar.

Ce înveți făcînd în floarea vrstei un film pe un asemenea subiect? De ce înveți să nu-ți fie frică?

Sînt multe de spus. Pe de-o parte, m-am convins că nu există un singur punct de vedere, unic și neapărat adevărat. Că nu tot te zboară se mîncă, dacă vrei – cu

toate că n-aveam nevoie de o astfel de confirmare. Nu știu exact dacă am învățat neapărat ceva. Cît despre frică... nu știu cît am înțeles. Știu însă că disperarea e o formă de speranță și că, în mod cert, așa au stat lucrurile în privința multora dintre acești luptători. Mulți dintre ei nu s-au temut nici o clipă, mulți au rezistat unor torturi inimaginabile fără să-și trădeze camarazii. Solidaritatea i-a unit într-attî încît n-au mai ajuns în punctul acela cînd frica te face să vezi o umbră uriașă a unui lucru neînsemnat. Au crezut pînă la capăt în justetea motivației lor. Așa cum spunea Kafka, dacă poți crede cu credință în ceva ce nu există încă, îl poți crea. Dacă ceva nu există, e pentru că nu ți-ai dorit suficient acel lucru. Asta cred că ne-au transmis oamenii aștia: exemplul lor.

Cînd vei face celelalte două părți?

Încerc să le filmez în următorii doi ani și jumătate. Depinde însă de finanțări și de alte două proiecte la care lucrez între timp.

Ai văzut Undeva în Est, filmul lui Nicolae Mărgineanu despre rezistența în munți? De ce s-a făcut pînă acum doar un film pe acest subiect?

L-am văzut. S-a mai făcut unul înainte de '89, doar că din alt punct de vedere; era povestea unui grup de securiști care încercau să prindă un partizan. Nu știu de ce nu s-au mai făcut filme pe această temă. Poate pentru că s-a știut puțin despre rezistența armată anticomunistă din România, poate pentru că nimeni n-a vrut să înceapă o polemică pe tema asta. Sau poate pentru că n-a interesat pe nimeni, pentru că astfel de lucruri se aruncă sub covor, așa cum multă lume nu-și mai amintește sau nu mai vrea să-și amintească nici măcar despre perioada de dinainte de 1989. Poate că mulți sînt convinși că o astfel de mișcare n-a existat și că n-a fost vorba decît despre niște nebuni care au alergat de colo-colo prin păduri, în loc să-și „vadă de treaba lor“. Cine știe...

Cum va arăta filmul din punct de vedere stilistic?

Am încercat, ca și la *Apă*, să mă apropiu cu camera de personaje, să mă aflu în permanentă mișcare, să le surprind temerile, suspiciunea, singurătatea, fuga. Am filmat din mîină, în format cinematografic. Cred că sînt porțiuni impresionante în film. Altele nu mi-au reușit attît de bine. E greu să surprinzi pe peliculă cîțiva ani de greutăți aproape de nedescris. Poate mai simplu a fost începutul, cînd erau tineri și neștiutori, puțin naivi, inconștienți, nesiguri. Le-am dat actorilor libertatea de a-și alege un punct de vedere propriu în privința personajelor, și asta cred că i-a ajutat. M-a ajutat și pe mine. E greu să-ți închipui atîtea personalități. E mult mai bine, cred, să le dai actorilor frîu liber. Imaginația lor a fost bogată, mai ales că sînt mulți tineri, unii debutanți în lungmetraj. E o experiență interesantă lucrul la acest film... Foarte grea, dar interesantă.

Porc e al doilea scenariu de Cristian Mungiu pe care-l pui pe ecran, după Canton. Ce amintiri din Epoca de Aur îți vin acum, pe loc, în minte? Care sînt cele mai horror? Dar cele mai vesele?

Eh, sînt o groază: cozile la lapte la cinci dimineața, sunetul lăzilor alea de sîrmă, pline cu sticle de lapte și iaurt, tirite cu cangea pe trotuar – de la mașină „prin spate“, înainte de vînzare; caietele, penarele chinezești, stiloul ăla stupid, mic, cu cap de urs panda, gumele de șters colorate care miroseau a căpsuni sau banane și din care gustam totî, că prea miroseau bine; pasta de lipit *Pelican*, bomboanele cubaneze, despre care un amic nu reușea (eram mici) să înțeleagă cu ce sînt, cum adică „cu banane“, ce erau alea „banane“? Matricolele, cravata de pionier, emisiunile tv cu coruri, programul radio-tv, adică ziarul ăla scoțos, tipărit parcă pe resturi de hîrtie igienică; pinzele de trafoară de la orele de atelier (unele groase, rudimentare, românești, și altele „nemțești“, mai scumpe și mai greu de procurat, la 25 de lei duzina); cico; prăjitura Excelent la 3 lei șaptescinci,

FESTIVALUL BBC Proms
Londra, ediția 2008

În direct la

RADIO ROMANIA MUZICAL

15 august, ora 21.30
Concertul Orchestrei Simfonice BBC
Dirijor: Pierre Boulez

18 august, ora 15.00
Recitalul susținut de Jordi Savall (viola da gamba)
și Rolf Lislevand (teorbă, chitară)

20 august, ora 21.00
Concertul Orchestrei Simfonice din Londra
Dirijor: Valeri Gergiev

Suplimentul de CULTURĂ
arhitectura

OBSERVAȚIE CULTURALĂ

SAPTEȘERI

ROMPRES

PORT.ro

se aude în FM (97.6 și 104.8)
pe satelit și live online
muzical.srr.ro

Radio România Cultural
Atlas cultural
Retrospectivă 40 de ani
cu Valentina Leonte și Victoria Dimitriu

un proiect Radio România 80
marți, 19 august, de la 21.30
cultural.srr.ro

țigările Golf, Cișmigiu și RT (mai tîrziu)... Horror mi se părea opritul apei, luminii și gazelor. Era simpatic și oarecum romantic, așa, să înveți la lumina luminării, dar totuși... Horror mi se părea strălădeala pustii și gri. Și teroarea oamenilor la gîndul că le vor fi demolate casele, ca la o ruletă rusească meschină. Și o casă pe lîngă care am trecut, într-o iarnă, și o băbuță se auzea dinăuntru țipînd „mi-e frig!“ și „mi-e foame!“; sau o femeie care și-a dat foc în fața ambasadei germane pentru că nu a primit viză să plece. În flăcări și urlînd

ingrozitor, a zgriyat cu minile peretele ambasadei, lăsînd niște urme de funingine pe peretele de *calcio vecchio*, vizibile pînă anul trecut, cînd clădirea a fost cumpărată de o bancă și peretele a fost zugrăvit. O mică porțiune, de vreo zece centimetri, n-a fost acoperită și încă se vad două urme. Mă întreb de fiecare dată cînd trec pe acolo oare cită lume știe de drama urmei ăleia de funingine. În fine, sînt atîtea de povestit... Nu vreau să mă transform într-un moș acru și plin de povești din tinerețe, „la auzul cărora i se umezeau ochii“ haha...

ARTISTUL ASOCIAT

Săptămîna 1 – Interviu

Săptămîna 2 – Text de autor

Săptămîna 3 – Criticii despre...

Săptămîna 4 – Colegii de breaslă despre...

august –
MATEI BEJENARU

„Suplimentul de cultură“ a lansat campania „Artistul asociat“. Timp de o lună, un artist selectat de echipa revistei va fi promovat în paginile publicației.

8x10

În luna ianuarie, am reușit să îmi cumpăr o cameră de fotografiat pe format mare, un Linhof Kardan Master 8x10 inch. Am strîns bani mai bine de un an și am găsit-o la un magazin foto *second hand* din Viena. Îi spun „elefantul“ pentru că are aproape 36 de kilograme împreună cu accesoriile și trepedul. Un cunoscut m-a întreat mirat, văzîndu-mă în Gara de Nord transpirat, încercînd să mut „hardughia“ de colo-colo: „La ce-ți trebuie așa ceva? Nu ai și tu un digital de 10 megapixeli să îți faci treaba?“. I-am răspuns că „elefantul“ e ceea ce mi-am dorit pentru proiectele mele fotografice.

Matei Bejenaru

După ce am ajuns la Iași și am stat câteva zile să învăț practic să îl folosesc, am început să fac primele teste. Cu un asemenea aparat nu te poți îndepărta mai mult de 150-200 de metri de mașină. Orice ședință de fotografiere necesită multe pregătiri. După ce identific subiectul în funcție de conceptul artistic, fac câteva fotografii digitale pentru a găsi cea mai bună încadrare. Apoi, în zilele următoare încerc aparatul dezmembrat în mașină și pornesc la lucru. Montarea și demontarea durează minim 20 de

minute fiecare, deci vă închipuiți că voi realiza o fotografie de studiu care lasă puțin loc spontaneității și conjuncturalului. Odată stabilită poziția de fotografier, trebuie realizată focalizarea pe geamul mat avînd pe cap istorica pătură neagră. Pentru controlul precis eu folosesc o lupă și, de regulă, închid diafragma obiectivului la 45 sau 64. Pentru că planurile obiectivului și ale casetei cu film sînt mobile, pot controla aspectele geometrice ale imaginii, precum și profunzimea în care imaginea este clară. Există niște reguli precise găsite de Schlemplung, un ofițer austriac din timpul

primului război mondial, care te ajută să ai o imagine clară în planuri cit mai depărtate de cel în care ai focalizat. Atunci cînd expui manual, reglînd timpul de expunere și deschiderea diafragmei obiectivului, e bine să iei în calcul și pierderea de lumină datorită „efectului de tunel“ în care intensitatea luminii scade pe măsură ce ne îndepărtăm de sursă. La fotografia pe format mare, compensarea expunerii, adică mărirea timpului sau a deschiderii diafragmei, trebuie făcută mai ales cînd fotografiam subiecte apropiate și în care burduful aparatului este extins mult.

Odată dezvoltate, filmele obținute seamănă cu niște radiografii, imagini în negativ care, analizate cu lupa, îți oferă posibilitatea să observi lucruri „invizibile“ cu ochiul liber. Poți să citești numărul de la o mașină aflată la câteva sute de metri de tine, poți identifica un personaj aflat la mare depărtare și, mai ales, poți avea o zonă de claritate de la cîteva metri în fața ta pînă la infinit. Imaginea foto astfel obținută eu o numesc „ultrarealistă“ și corespunde viziunii și filosofiei mele vizuale, bazată pe obiectivitate și evitarea metaforelor și jocurilor formale. Pentru mine e foarte important să nu existe o contradicție între formă și conținut. Tehnica și procesul fotografic sînt parte din proiectele mele artistice, modelează gândirea și percepția realității. Fotografiele poartă cu ele o informație pe mai multe straturi, pe cel superficial este banalitatea aparentă, pentru ca apoi, pe măsură ce sapi cu privirea și gândirea, să descoperi detalii care încep să lege un sens.

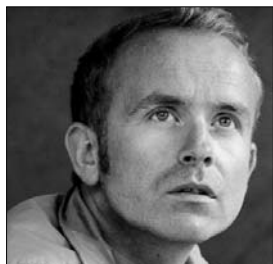
Serii de fotografii legate de muncă

Procesul muncii sub toate aspectele sale mă interesează în mod special, poate și

pentru faptul că ocupația mea principală este munca fizică și intelectuală. În proiectul meu mai nou, intitulat *M3 – muncă, memorie, mișcare*, am început să produc seri de fotografii legate de muncă. Nimic nu este trucat, oamenii sînt prezenți în ambianța locului în care muncesc. Fotografiele nu seamănă nici cu cele de propagandă comunistă, nici cu cele rare din ziarele de acum.

Oamenii au fețele și atitudinea corporului obișnuite, firești și nu seamănă deloc cu „măștile“ consumiste și „corporurile marfă“ promovate ca modele prin canalele media dominante. Am descoperit că demnitatea muncii este un invariant prezent în aproape toate imaginile realizate pînă acum. Relațiile umane construite în procesul muncii, uneltele și utilajele devin subiectele imaginilor mele care, mărite la dimensiuni de peste un metru, seamănă cu niște picturi în care, pe măsură ce te apropii, descoperi tot mai multe detalii. De fapt, încerc să pun privitorul în postura unui cercetător curios, care are amintiri și care este atras de dinamismul muncii. În imagini, multe lucruri se mișcă de la A către B, în altele rețelele sînt subiectul dominant.

Tehnica îmi modelează gândirea artistică și încerc să îmi mențin o curiozitate constantă pentru a învăța lucruri noi. Tehnica a fost vehiculul care a făcut posibil progresul artelor vizuale în ultimul secol, prin introducerea dimensiunii temporale în artele imaginii. Nu întîmplător, cinematograful a fost forma culturală dominantă a secolului XX, asta a sesizat-o și Walter Benjamin, modificîndu-ne sensibilitatea. Cînd fac reglajele la butoanele „elefantului“ meu 8x10, nu fac altceva decît să îmi adaptez lentila critică a gândirii la realitatea obiectivă din jurul meu...

» IULIE: Regizorul RADU AFRIM. Afrim e creatorul eroilor noi, copiilor din plastilină și bătrînilor ghiduși care se joacă de-a razna într-o lume hipersensibilizată. Afrim simte tare toată nebunia poveștilor noastre din realitatea imediată. Coordonatorul lunii: Mihaela Michailov.

» SEPTEMBRIE: Formația URMA. Azi o ascuți și nu e. URMA a apărut în 2003, iar în urmă cu doi ani a dispărut. Anul trecut a scos însă un nou album, *Trend Off*. „Now let's all pray for a miracle. Maybe God has URMA on its iPod.“ Coordonatorul lunii: Anca Baraboi

Imagine din cadrul proiectului *Togheter*, realizat de Matei Bejenaru în 2007, la Tate Modern

Poneiul roz înlocuiește Miorița

ARGUMENT

În istoria recentă a României nu a existat o ciocnire mai puternică între două tipuri de indivizi care s-au grupat, vrînd-nevrînd, în două tabere: cei care vor să aibă dreptate cu orice preț și cei care vor să scoată arta de sub tutela politicului, eticului și opiniei populare. Scandalul poneiului roz din expoziția *Freedom for Lazy People!*, organizată de Institutul Cultural Român din New York (deschisă pînă pe 15 august) este momentul-cheie cînd se împarte în două o țară. Războiul mediatic (în care oamenii de cultură, neo-conservatori sau alternativ-progresiști, au intrat de nevoie) seamănă cu un război civil în care fiecare vine cu armele sale: unii cu argumente și cu încercarea de a distinge între judecata de gust, valoarea estetică și vitalitatea artei contemporane (în speță, street art-ului) și alții care invocă sintagme goale de sens („cultură națională”, „identitate românească” etc.), mistifică fapte, privesc parțial și înțeleg deplin fără a avea un moment de îndoială. Cu alte cuvinte, unii care încep un proces de dez-centrare, de acceptare a diferenței și de conectare la lumea culturală globală și alții care încearcă să conserve *status quo*-ul unei României mioritice.

Scandalul nu ar fi existat dacă în joc nu ar fi intrat o televiziune partizană unui tip social și cultural: Antena 3. Senatul României, care a mai derapat în critica de artă și cu alte ocazii, s-a erijat în judecător suprem lăsînd impresia că poate face acest lucru. Dar Senatul și ICR-ul sînt două instituții care, legal, nu se pot intersecta niciunde. De fapt întrebarea este: cine are autoritatea de a se pronunța estetic despre expoziția de la New York? În principiu, oricine a vizitat galeria. Dar dincolo de opțiunea estetică nu poate exista nici o altă opțiune, morală sau politică. Introducerea unor acuze false (de antisemitism, fascism sau anti-ortodoxism), combinată cu încălcarea dreptului la viață privată socială a unui reprezentant ICR a devenit suportul unor atacuri la limita Codului Penal. Discuția acum se poartă neglijînd principii fundamentale ale democrației: dreptul la exprimare și dreptul la viață privată socială. Panica morală și diversitatea permanentă induse de o

parte a mass media au acoperit de fapt problemele fundamentale: putem judeca arta *oricum?*, care sînt limitele artei?, care sînt limitele diplomației culturale? și care e justa măsură între gustul popular (să nu uităm că poporul român e slab educat și are cel mai mic consum cultural din Uniunea Europeană) și părerea experților? Dar aceste întrebări probabil sînt prea grele pentru televiziunile care au tabloidizat România.

În acest moment, opiniile și credințele domină cunoașterea. Ultimele trei săptămîni de scandal, în care majoritatea nu a avut un *statement* clar, iar minoritatea nu a avut canale puternice de expresie (toate revistele culturale adunate nu fac nici jumătate din audiența Antenei 3), au arătat că sîntem la porțile modernității, dar nu am intrat încă. Probabil procesul lung al recivilizării, al acceptării diferenței (de orice tip), al deschiderii către dialog, al respectului pentru indivizi, nu pentru masele amorfe („poporul”), al predispoziției spre înțelegere, nu spre conflict începe acum. Masa critică s-a cristalizat și va modifica, încet, dar sigur, o țară care nu mai ieșea din sindromul lui „simț enorm și vîz monstruos”.

Am pregătit pentru „Suplimentul de cultură” un dosar la care am invitat doar artiști și galeriști, oameni din mediul artistic contemporan românesc și european. Dacă atacul mediatic a avut ținte politice: Traian Băsescu, via Horia-Roman Patapievici, via Corina Șuteu, via Cristian Neagoe, cel mai bun răspuns este să de-tabloidizăm și de-politizăm această discuție. Cîștigul pe termen lung va fi fără îndoială al artiștilor și al mediului artistic, după cum observa și Daniel Knorr. Dacă în mințile localist-esențialiste ale oamenilor politici acest scandal a fost începutul unei campanii electorale (ce inovație, să începi o campanie prin cultură!), pentru artiști e semn că încă nu există un mediu liber al artei în România. Dar va exista în curînd.

Poneiul roz, obiectul care a isterizat diaspora românească de la New York și pe deontologii de la Antena 3

OPINIA INVITAȚILOR

<http://uk.youtube.com/watch?v=YthLx3nxar8>

Ceașescu, Mangalia, 1983

Mona Vătămanu și Florin Tudor sînt doi artiști români care lucrează împreună din anul 2000. Au participat la a 52-a ediție a Bienalei de la Veneția. Lucrările lor se găsesc la www.monavatamanufiorintudor.ro.

Mona Vătămanu & Florin Tudor

Nici nu știm cu ce să începem. Este de neînțeles pentru un om normal faptul că echipa Institutului Cultural Român este atacată atît de tendențios și mistificator de către un grup de interese, după ce în ultimii ani a reușit, printr-un program deștept, să susțină cultura română în unele din cele mai bune instituții culturale internaționale. Inutil de menționat că acum cîțiva ani centrele culturale românești reprezentau, de cele mai multe ori, un loc unde principalele evenimente culturale erau doar Paștele și ziua națională, expozițiile de ouă roșii, respectiv de sarmăluțe. Echipa de acum a transformat instituția într-un vehicul care susține cultura română cu luciditate și coerență, așa cum o fac pentru alte țări British Council, Pro Helvetia sau Goethe Institut.

Asistăm la un tip de atac din partea celor de la Antena 3 ce amintește cel mai probabil de stalinism sau de revoluția culturală. Slogane ca „moarte intelectualilor” nu sînt departe de angajații, aplaudații Antenei, aceștia s-au strîns într-o unitate de monolit în jurul lui Felix și și-au dat prinosul abjecției emițînd

judecăți de valoare la adresa amărîtului de căluț roz.

Nimeni dintre telespectatori nu a avut ocazia să îi întrebe pe cei de la Antena sau pe Felix dacă au văzut vreă expoziție în ultimii doi ani, sau în ultimii douăzeci de ani.

Ne-am adus aminte de anii '80, cînd Ceaușescu, între două consfățuiri la Mangalia în care se răfua cu intelectualii (<http://uk.youtube.com/watch?v=YthLx3nxar8>), avea și un război înverșunat împotriva fascismului pe care îl ducea încă din tinerețea lui de revoluționar de profesie. Doar că uita sau poate nu își dădea seama sîracul (era prea prins cu problemele patriei) că în țara pe care o conducea era național-socialism.

Și atunci național-socialismul se lupta cu fascismul, ca stînga, social democrația a fost omorîtă cu ranga la noi imediat după '45, ca să fie reinventată acum și plimbată cu Bentley-ul.

Observăm acum, în 2008, că în Parlamentul României lupta împotriva fascismului continuă prin condamnarea obraznicului ponei roz purtător de svastică, un obiect artistic de numai 10 cm, dar care reușește pînă la urmă performanța să spună atît de multe despre democrația românească.

SCURTĂ ISTORIE

11-17 iunie: Cei trei street artiști români invitați de ICR New York, Nuclear Fairy (Linda Barkasz), IRLO (Laurențiu Alexandrescu) și Omar (Marwan Anbaki), au pictat Galeria Română.

18 iunie: Vernisajul expoziției, realizat cu participarea Wooster Collective, cel mai important site de street art din SUA, și însoțit de o prezentare a Festivalului SIMULTAN din Timișoara. (Peste 150 de participanți la vernisaj, un record pentru Galeria Română)

20 iunie: Cronică în „New York Magazin”.

20 iunie – 30 iulie: La invitația scenografei Marina Drăghici și a regizorului-coregraf Bill T. Jones, cei trei artiști pictează sala Teatrului 37 Arts, unde va avea loc, pe 4 septembrie, musicalul *Fela*.

5 iulie: Open gallery: al doilea eveniment în spațiul Galeriei Române.

17 iulie: Un al treilea eveniment a avut loc în cadrul expoziției: o prezentare susținută de Andra Matzal, jurnalist la „Cotidianul”, despre street art-ul în România și despre universul personal al celor trei artiști. Obiectele infierate de articolul din „NY Magazin” au fost aduse în Galeria Română special pentru acest eveniment.

22 iulie: Revista de limba română din SUA, „New York Magazin”, publică articolul „Svastica și sex în vitrina ICR-New York!”, de John Gabriel Marinescu și îl transmite către presa românească. O serie de ziare online și bloguri românești (Evenimentul zilei online, Antena 3 online, badin.ro) preiau articolul.

Dosar realizat de Adriana Gheorghe și Constantin Vică

SCURTĂ ISTORIE

23 iulie: ICR New York transmite presei de limba română din SUA și România un comunicat de presă – un drept la replică al articolului din „NY Magazin” și la acuzațiile agresive, tendențioase și anacronice, menite a discredita activitatea ICRNY și a ICR în general.

25 iulie: La sesizarea lui Robert Horvath, patru ofițeri ai New York Police Department sosesc la ora 21.15, la sediul Galeriei Române, răspunzînd, așa cum legea o cere, la orice sesizare (în cazul de față acuzația de antisemitism). Polițiștii constată că acuzațiile aduse nu au o bază reală și clasează cazul la „alarmă falsă”.

– Colaboratorii „New York Magazin” au postat pe blogul www.badin.ro (aparținînd jurnalistului Andrei Bădin, Senior Editor al televiziunii Antena 3 și colaborator la „New York Magazin”) imagini cu reprezentanții poliției – instrumentată în acest atac împotriva ICRNY și a directorului său, Corina Șuteu –, susținînd că poliția a cules probe și că ancheta e în curs și incluzînd declarațiile integral false și profund calomnioase ale lui Horvath.

26 iulie: ICRNY transmite presei românești un comunicat cu rugămîntea de a rămîne în gardă față de practicile de dezinformare exagerate de persoane sau grupări răuvoitoare.

27-28 iulie: Presa românească publică deja primele articole arătînd intențiile de dezinformare și manipulare practicate de autorii acestui atac („Cotidianul”, „Gardianul”, „Adevărul literar și artistic”).

30 iulie: Revista „New York Magazin” continuă seria articolelor acuzatoare la adresa ICR New York și a expoziției.

3 august: Alexandru Andrei, purtătorul de cuvînt al lui Nicolae Văcăroiu, președintele Senatului, a anunțat demararea unei anchete în jurul activității ICR, „și ca urmare a celor semnalate pe mai multe canale, inclusiv prin presă, referitoare la expoziția organizată zilele acestea de ICR la New York”.

– Pe blogul senatorului PSD Ion Iliescu se găsește o impresionantă colecție de materiale despre expoziția organizată de ICRNY.

6 august: Articole calomnioase și dezinformate în „Ziua” și „Evenimentul zilei”. Antena 3 îi dedică o ediție a emisiunii „La ordinea zilei”.

7 august: ICR a organizat la Cărturești o conferință de presă.

9 august: A început atacul pe Antena 3 și pe blogul lui Bădin la persoana lui Cristian Neagoe, coordonatorul pe comunicare la ICRNY, cu imagini preluate și de TVR Cultural.

Despre scandal apar știri în prestigioasele cotidiane „Le Monde” și „International Herald Tribune”.

11 august: Cristian Neagoe (ICR New York) a primit, la insistențele CNA, drept la replică și spațiu de emisie la postul Antena 3, egal cu timpul acordat calomnierii lui. La emisiune participă și Corina Șuteu. Pe parcursul emisiunii s-au înregistrat 1.000 de mesaje pe forumul Antenei 3, din care au fost afișate mai puțin de 100, restul fiind cenzurate de editorii online ai acestei televiziuni. Pentru că susțineau libertatea de opinie și conștiință, profesionalismul și normalitatea angajaților ICR New York.

CONFERINȚĂ DE PRESĂ LA CĂRTUREȘTI

„Scandalul a devenit politic”

Isteriei media cu tentă politică, iscată în jurul expoziției *Freedom for lazy people!* & a poneiului roz cu svastică, Institutul Cultural Român (ICR) – i-a opus, în calitatea sa de organizator al expoziției, o dezbatere, găzduită de librăria Cărturești, săptămîna trecută, pe 7 august.

Adriana Gheorghie

Miza explicită a întîlnirii a fost discutarea acuzațiilor (de rasism, antisemitism și pornografie) aduse institutului mai tîrziu în revista „New York Magazin”, preluate apoi de unele canale de presă din România și soldate cu o anchetă a Senatului pe marginea activității ICR, acuzații pe care Horia-Roman Patapievi, președintele instituției, le-a declarat „rigurose false” și „lipsite de orice bază”.

Scopul implicat al dezbaterii l-au reprezentat „restituirea adevărului expoziției”, reasezarea ei în contextul real, de jucarea acuzațiilor calomnioase la adresa instituției, demascarea aspectului politic al întregului demers al mass media din diasporă și autohtonă și, nu în ultimul rînd, oferirea spre dezbatere a unor subiecte reale, de tipul: ce fel de artă e ok să fie finanțată din bani publici sau ce presupune street art-ul și cum poate pătrunde în instituții sau care e, de fapt, adevăratul scandal (aceia că arta devine instrumentată politic).

Alături de Horia-Roman Patapievi, au participat la discuții Corina Șuteu, directoarea ICR New York, artistul Dan Perjovschi, Dan Popescu, directorul Galeriei H'art, jurnalistul Cultural Cezar-Paul Bădescu și ziarista Andra Matzal. Din sală au intervenit: Mihai Oroveanu, directorul MNAC, Sorin Ioniță, director de cercetare la Societatea Academică Română, Alex. Leo Șerban, critic de film, Liviu Papadima, decan al

Facultății de Litere, Pavel Țușară, critic de artă, Carmen Mușat, critic literar, și Dorana Coșovanu, critic și istoric al artei, care și-a amintit de dosarul cu care s-a ales în perioada comunistă, cînd autoritățile au considerat lucrările lui Tucelescu nepotrivite pentru Muzeul Național de Artă. „Graffitiștii de Tucelescu”, va adăuga Perjovschi. Au mai venit la conferință Cristian Mungiu, regizor de film, Mihai Chirilov, critic de film, Ioana Nemes, artist vizual, Alina Șerban, curator, Ioana Avădani, director executiv al Centrului pentru Jurnalism Independent, Mihai Mihalcea, director al Centrului Național al Dansului, Tatiana Niculescu Bran, scriitor ș.a.

Un scandal politic

Discuția a debutat cu Horia-Roman Patapievi reluînd modul în care funcționează instituția pe care o conduce. Aceasta își propune să promoveze cultura română în străinătate, dar cu o diferență specifică față de maniera tradițională în care instituțiile statului exportau cultura română: fără ca produsele culturale să fie certificate în prealabil de statul român ca fiind valoroase ori reprezentative.

„Nu mai e vorba de o diplomație culturală care face propagandă, ci una care conectează artele și care, de fapt, a dus la modernizarea viziunii despre România”, a accentuat Corina Șuteu. ICRNY e o instituție emergentă, a

subliniat aceasta, și care promovează reprezentativitatea doar corelată cu performanța, și nu reprezentativitatea culturii românești, ci aceea a „actelor emergente în România”.

Directoarea ICRNY și-a motivat alegerea și prin invitația pe care cei trei street artiști au primit-o din partea regizorului Bill T. Jones, laureat al Tony Award, dar și a scenografei Marina Drăghici, de a picta peretii sălii în care acesta a produs muzicalul *Felal!*, spectacol comentat, săptămîna trecută, de „New York Times”.

„Scandalul a devenit politic pentru că este implicat și Parlamentul, dar, într-un sens filosofic, el a devenit politic din momentul în care o judecată de gust (...) a fost transformată într-o judecată de stigmatizare politică și ideologică”, este de părere președintele ICR. Ba, mai mult, ICR-ul e chemat la judecata unei comisii pentru Cultură al cărei președinte, Adrian Păunescu, s-a antepunat asupra rezultatului cercetărilor afirmînd că „ICR va fi supus în sfîrșit oprobului public”.

Perjovschi a reamintit audienței că e vorba de anul 2008, iar președintele Comisiei pentru Cultură este Adrian Păunescu.

„ICR e una dintre puținele instituții din țara asta care funcționează din ce în ce mai bine”

Referitor la svastica de pe coapsa poneiului, președintele ICR a arătat că folosirea acestui simbol în SUA nu este interzisă în mod absolut, ci doar în cazurile în care apare pe o sinagogă sau pe peretele casei unde locuiesc evrei.

Sorin Ioniță a reamintit faptul că disputa a venit la coincidența dintre artă și bugetul public și a subliniat că,

din pricina noului set de reguli de funcționare ale ICR, care n-au legătură cu gustul, Senatul nu trebuie să judece expoziția pe criteriul reprezentativității, ci strict al adecvării și al performanței în contextul pentru care a fost propusă.

Alex. Leo Șerban a atras atenția că adevăratul scandal e manipulara artei în scopuri politice, chiar felul în care a fost inventat scandalul „poneiului roz” pentru a se ajunge la Horia-Roman Patapievi și Traian Bădescu.

Remarcînd „interesul dlui Văcăroiu pentru arta contemporană”, Dan Perjovschi a declarat că „ICR e una dintre puținele instituții din țara asta care (...) funcționează din ce în ce mai bine”. „Eu sînt un artist care folosește un limbaj aproximativ asemănător cu limbajul celor trei artiști tineri, dar eu vin dintr-un mediu diferit. Eu am făcut o dată o expoziție la muzeul de artă din Koln, și pentru că desenez la fel ca ei, dar alb-negru, am avut două tipuri de reacții de la românii care trăiesc în diasporă: supraveghetoarea sălii gigantice în care expuneam eu era din România, fugise prin 1988. Și ea era extrem de fericită că la muzeul unde lucra expunea în sfîrșit un român – n-o interesa ce fac, prezența mea în acel muzeu îi schimbase ei statutul. La un moment dat apare o doamnă în vîrstă, tot din România, care începe să țipe direct la mine, spunînd: «Ce-s prostiile astea? Asta nu-i artă românească, arta românească e colorată», a povestit Dan Perjovschi.

Dan Popescu, un obișnuit al stigmatelor de pe urma expozițiilor „scandalozelor”, a povestit cum polițiștii chemați pentru a cerceta dacă ce se întimpla la H'art Gallery era sau nu artă au sunat la Ministerul Culturii și au aflat că da, este artă.

Mihai Oroveanu a declarat că așteaptă cu deliciu maxim concluzia Senatului.

OPINIA INVITAȚILOR

Pentru ce au emigrat
oamenii ăștia?

Mihai Pop este artist vizual, curator și inițiator al Galeriei Plan B din Cluj (și, în curând, din Berlin).

Mihai Pop

Street art-ul într-o galerie (nu ne interesează aici că-i a statului sau privat) poate funcționa în măsura în care adună – ca în expoziția de la Institutul Cultural Român din New York – imagini puternice, magnetice, deja consacrate în mediul lor inițial – strada, făcând prin alăturare o cronică a societății care le-a generat. „Poporul Român” – instanța supremă invocată cu o frecvență supărătoare în scandalul ICRNY – e cel portretizat în street art-ul despre care vorbim. Cît despre scandalul provocat de expoziție, la început mi se părea nesemnificativ, încă o șicană a citorva agitați nemulțumiți de programul

ICRNY. În cele două vizite la NY pentru Armory Show în 2007 și 2008, văzusem deja cît de stupid-naționalistă și conservatoare e o bună felie din diaspora românească de acolo. Pentru ce au emigrat oamenii ăștia? (Par croiți asemeni naționalistilor la putere din Clujul anilor '90.) Și asta unde? La NY, locul cel mai deschis experimentelor în artă! Vizitând galeriile din Chelsea, în martie, fredonam piesa lui AC/DC, *I feel safe in New York City*, ca artist mă simțeam safe în NY City, acolo unde certitudinile și prejudecățile sînt puse permanent sub semnul întrebării. New York-ul e în mod tradițional locul experimentului, iar Corina Șuteu și cei cu care lucrează la ICRNY au înțeles acest lucru și l-au și pus în practică. După seara de ieri (11 august – n.r.), cînd doi reprezentanți ai Poporului Român – moderatori ai canalului Antena 3 – i-au judecat sumar și condamnat pe Cristian Neagoe și Corina Șuteu, nu mai cred că a fost doar un scandal de rutină, din contră cred că e un moment-cheie, de criză și reevaluări, pentru felul în care cultura în România va relaționa pe viitor cu societatea și politicienii.

Despre schimbarea în bine a ICR

Matei Bejanaru

Pînă acum cîtiva ani, majoritatea proiectelor de artă contemporană erau finanțate de către instituții private sau centre culturale străine. Cu excepția proiectelor din Pavilionul românesc din cadrul Biennalei de la Veneția, producția artiștilor vizuali români și participarea lor la evenimente artistice profesionale internaționale erau mult prea puțin susținute de către instituțiile culturale ale statului român. Cu toții, cei care făceau parte din lumea mică și invizibilă a artelor vizuale românești, eram obișnuiți cu această stare de lucruri și am privit cu optimism faptul că după 2005 o nouă instituție precum Administrația Fondului Cultural Național a început să finanțeze proiecte culturale pe baza unor concursuri transparente.

Și pentru ca surprinderea să fie și mai mare, unele institute culturale românești din străinătate au început să invite artiști și manageri români pentru a-și prezenta producțiile și a-și dezvolta contacte profesionale. Noii manageri ai acestor institute erau oameni competenți, care înțelegeau cum funcționează cultura contem-

porană în lume și ce beneficii de imagine ar putea aduce prezentarea producției artistice a sectorului independent românesc. Tinerii artiști români, fie ei coreografi, muzicieni, scriitori, oameni de teatru sau artiști vizuali, au avut astfel șansa de a putea dezvolta un dialog profesional cu parteneri străini.

Personalitățile consacrate precum regizorii de film sau unii artiști vizuali au

putut, prin relațiile și prestigiul lor, să medieze parteneriate între ICR și instituții culturale importante.

Imaginea institutelor culturale românești și, implicit, a României a avut de câștigat în mari centre culturale precum New York, Londra, Stockholm, Praga sau Berlin, tocmai datorită prezentării artei contemporane.

Evident, multe proiecte artistice, prin spiritul lor experimental, critic ori chiar subversiv, vor fi mai greu de digerat de către „gardienii” tradiționaliști ai culturii române care nu vor scăpa prilejul să critice vehement orice schimbare sau ieșire din tiparele clasice ale modelului cultural ce trebuie exportat.

Eu cred că marile valori culturale românești trebuie continuu prezentate în forme adaptate spiritului timpului în care trăim, dar acest fapt nu trebuie să ne împiedice să privim atent și la formele noi care reflectă realitatea contemporană a lumii noastre și să știm, cu inteligență și expertiză profesională, să le alegem pe acelea care au calitate artistică și care pot fi apreciate în context internațional.

Poneiul roz și românii verzi (I)

Știam eu, pe timpul vacanței turcești
atît de dulci, că n-o să mă plictisesc
deloc la întoarcerea acasă...

Coborînd din avion, am plonjat în plin scandal național al poneiului roz cu svastică pe fund. În presa cotidiană și în emisiuni de televiziune, pe site-uri și bloguri, discuții și paradiscuții despre expoziția de la ICR New York: acuze, montări și demontări, imprecății și spumegeții împotriva expoziției, a PR-ului și a directorului ICR New York, a președintelui ICR, a președintelui țării... Pe această spirală instituțională, cel mai bine au ieșit, paradoxal, artiștii înșiși, de care vehemenții apărători ai moralei în artă aproape că au uitat.

Din păcate, această furtună într-un pahar cu apă, tipic

dimbovițeană, a îngropat un subiect realment important, care nu fusese tranșat cum trebuie: reprezentarea corpului academic românesc, la Berlin, de către doi turnători dovediți.

Lipsa lor de decență care murdărește, prin refracție, gesturile disidenților ieșeni și nu numai (aceștia văzînd cu stupefacție cum, indiferent de regimul politic, oamenii „de încredere” circulă nestingherit pe canalele oficiale românești) a fost acoperită de indecențele româno-americe revărsate, ca un potop, asupra unei expoziții ca oricare alta.

După o tehnică a focalizării îndelung exersată, un detaliu din expoziția cu pricina a fost dilatat și a devenit una cu arta alternativă expusă acolo; iar respectiva manifestare artistică (asupra căreia,

nefiind specialist în domeniu, n-am competența să mă pronunț) a fost prezentată ca o pingărire a tradițiilor românești și evreiești, deopotrivă.

În această mascaradă, rolul inițiator și activ l-au avut cîtiva membri ai diasporii noastre din America, niște *români verzi*, cum le-ar fi zis Caragiale, care, în fundul sufletului lor, au vechi porniri antisemite. Puteți recunoaște simptomele din textele și intervențiile lor pe Internet.

La adăpostul anonimatului, acești oameni care trăiesc, *by chance*, în cea mai liberală țară din lume se manifestă într-un mod primitiv, vehiculînd aceleași teorii conspiraționiste, deplîngînd, cu lacrimi de crocodil, decăderea țăriișoarei lor. Ce au făcut ei, concret, pentru această țară, care este contribuția lor științifică, artistică ori măcar economică pentru România

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Cravata lui Ulise

Ca să-mi încep rubrica mai meșteșugit după atîta dezertare, l-aș pasa ștafeta lui Șerban Foarță și mi-aș închi-pui cum ar depăna el istoria cravatei în *Balada baionetei din Bayonne*.

Dacă „Venea olanda din Olanda, venea cașmirul din Cașmir”, cravata-i clar că n-are cum să vină decît din Croația. Mai mult de-atîta nu-s în stare să spun, deși în cartea despre bărbății spilcuiți am adus și eu cum am putut imn de slavă gîtleagului lansat ca trend adînc în modă de calalerii croați. Acum însă nu vreau decît să-mi fac pîrtie pentru scurta poveste a unui concediu de vis în Croația. Pentru mine, deschizătorii de drum turistic spre coastele dalmate au fost nepoții Dan și Claudiu. Ca doi pictori ce sînt, mi le-au zugrăvit în toate culorile paradisului, iar la întrebarea de baraj decîi cum a fost, n-au avut decît un singur cuvînt stereo: mortal! Au urmat Alina și Gheo, care – înțorși de la Opatija – au descris ca niște prozatori minunea de pe pămînt în cuvinte bine simțite și au tras o concluzie la unison: durere! Anul trecut în august, un prieten a transmis din Dubrovnik concis și ferm: ca lumea!

Așa că, împreună cu Delia, Eugen, Rodica și Silviu ne-am burdușit portbagajele și am pornit în călătoria vieții noastre: două săptămîni prin toată Croația, bașca Muntenegru, Bosnia, Herțegovina și Serbia. Fiindcă *Secretul...* e (repet pentru fixare) bucuria, ar trebui să dau glas stării de prea-plin 24 h din 24 (exact: pînă și-n visel), care mi-a ieșit prin toți porii în cele paispe zile de aventură. Căci o ade-vărată aventură a fost nebunia de a ne petrece vacanța ca niște juri scăpați de-acasă, o expediție, un raliu stîmpărat doar de teama amenziilor, fără rezervări și programe strict sta-

bilite, cu neprevăzutul suffind în ceafe, la 50 de grade sau pe furtună, în insule, pe coastă, în peninsule sau în creierii munților, pe malul mării, lîngă riuri, lacuri și cascade, pe meterezele unei cetăți, în turnuri de catedrală, pe străzi întortocheate din orașe vechi.

La sfîrșit, în ultima seară, am tras un chef de adio, cu toată recuzita și măștile dintr-o trusă completă *happy birthday* („pentru copii între 4-10 ani”), cîrătu cu zel de la Timișoara, cu concursuri de premii care n-au făcut să ne tăvălim de rîs pe terasa vilei din Drace, înfiptă într-o livadă de măslini, pe malul mării. Gazda (nume de cod moș Bozdrîngă) a înțepenit pur și simplu de uluire și admirație. După ce s-a dat de ceasul morții să înțeleagă ce se întîmplă cu bătrînei gata de carnaval într-o veselie, le-a explicat în rusește cehilor, polonezilor și ungurilor de la masa din curte, de parcă s-ar fi revigorat pactul de la Varșovia, cum e cu sufletul latin al românilor și ne-a făcut trei poze.

Ca să primim cîte-un premiu, a trebuit să facem fiecare un top. Deci ce-a fost cel mai și cel mai din toată decambulațiunea. Pentru Delia și Rodica – Trogirul, pentru Eugen – Dubrovnikul, pentru Silviu – Splitul. M-am zvîrcolit mult pînă să mă pot hotărî între drumul cu barca lui Ricardo Ivanov pe insula Osijak, diminețile de la Krizac, în geamul aflat la fix 1,5 m. de mare, tîhna de sub cel mai vechi măslin din lume (1.500 de ani!) sau splendorile din Korcula sau, oh, Ceruri!, cîte altele. Dar parcă totuși cel mai sus a urcat pentru mine insula Mljet, despre care – pun pariu pe ce vreți – nu-i multă lume să știe că l-a pripornit cu lanțuri nevăzute pe însuși Ulise vreme de șapte ani. Presimțiri de ce era să fac infarct de emoție și bucurie?

(va urma)

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

contemplată și judecată de departe, nu e greu de spus. N-au făcut nimic. Au perpetuat, doar, codul comportamental al românului inadapdat în lumea largă, un soi de jalnic boschetar cultural de care toată lumea se ferește cu grijă. Și-au creat un cerc al lor, național la modul caricatural, „dacic”, „eminescian”, „brăncușian” în forme joase, ce trivializează și înjosesc modelele.

Pentru acești analiști de trei parale arta modernă este desigur decadentă (operă de homosexuali, evrei, dezaxați, alcoolici, drogați), iar experimentele care se fac sînt porcării cu bani de la bugetul „lor”. Cînd

aceleași experimente sînt omologate de o piață artistică și încep să aibă o cotă, atunci a intervenit, desigur, conspirația iudeo-masonică.

Și tocmai acești caragialieni patrioți de școală veche s-au simțit profund lezați de poneiul roz cu svastică pe fund!

E mai puțin important însă la ce nivel se oprește înțelegerea artei de către acești diletanți. Mai gravă mi se pare tentativa lor de șantajare instituțională a ICR New York, care ar trebui să-și adapteze proiectele culturale la fantasmale „dactice” și elucubrațiile „artistice” ale românilor verzi. Astfel se apără morala în artă.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment cu vacanțe

Veronica D. Niculescu: Mă învidiați? Să fim serioși, e doar diferența dintre decenii. Contează așa de mult un casetofon, vi se pare un răsfăț?... În ce balanță să așezăm băiețelul „imposibil de grav” care se uita seara la cabinele actrițelor? Eu nu mă uitam nici la mine însămi, atît eram de timidă! Dar la vîrsta aceea sexualitatea există și se manifestă așa, cu toată timiditatea, sau tocmai așa, înecat în emoții infinite, în mirosuri nou descoperite, în imagini furate, și mai ales în interdicții. Sigur că putem polei poveștile în cele mai fine arginturi. Sau le putem diseca de să țîșnească sîngele de peste tot. Dar mai bine vă mai spun una. Între clasa a cincea și a șasea, la 11 ani, am plecat pentru prima oară de acasă, într-o expediție, cu mai mulți copii de la școală. Eram și cu sora, mai mare cu un an, și cu alți colegi, vai, așa de mari: treceau pe a opta! Am plecat din Pitești (întreaga copilărie e petrecută acolo, cu vacanțe la Timișoara) și am ajuns pînă la Băile Felix, apoi ne-am întors tîind Transilvania în două. Poseam prin cabane sau tabere, a doua zi o luam din loc... Pe Valea Arieșului mi-a plăcut cel mai mult. Acolo am dormit în podul unei cabane, înghesuți, înșirați ca peștii, de-a latul. Și atunci am auzit niște sunete stranie, din dreapta, de la copiii de-a opta, care s-au hîrjonit într-un mod ciudat, vai, cum gîfiau și oftau de parcă ar fi adăpostit niște animale sălbatice sub plăpumi! N-am putut închide un ochi. Cam pe atunci începam să observ astfel de năzdrăvăni. Dar fetele sînt altfel, nu se suie să vadă în cabinele actoarelor, mai degrabă închid ochii și caută să își imagineze. Tot cam în anii aceia mă certa mama să mai ies din casă, îmi tot spunea că sînt verde, mă înverzeam la față de la statul în cameră. Citeam întruna, era marea mea plăcere, o plăcere înfoiată, ascunzînd înăuntrul ei altele și altele... Îmi amintesc cartea de basme rusești, atît de minunată și de...

ispititoare în aluziile ei, încît am mîzgălit-o cu cuvinte interzise pe margine. Îmi schimbasem scrisul, dar am fost prinsă după cerneala cu tentă verzuie. Părinții au fost socoți, la noi nu se spuneau astfel de cuvinte, de unde, de unde le scosesem?! S-a lăsat cu mare scandal... Un adevărat proces ca la tribunal, încheiat cu pagini zburînd noaptea, în mici pătrățele, pe geamul dormitorului meu.

Emil Brumaru: Am rămas pe gînduri, nu știu de ce dar am impresia că copilăria unei fete e cu mult mai palpitantă ca a unui băiat... Și apoi mai e și felul în care scrii, voalat cumva, dar inchiuind atîtea după perdeaua aceea aproape transparentă... Ai darul de a incita prin echivocul interpretărilor multiple, lăsate la îndemîna celui ce citește... Eu sînt scandalos de „direct”!!! Am dormit și eu ca peștii, la grămadă, înșirați unul lîngă altul, pe Omul, într-o cabană, numai că aveam vreo 17 ani, și lîngă mine era o mătușă cochetă ce în timpul somnului (sau se prefăcea!) mi-a pus minua fragilă pe piept... și acolo a amorțit o noapte întreagă... M-am întrebant mereu-mereu, cu vremea, de ce naiba nu am fost doar un pic, cu atîta doar, mai îndrăzneț? Aș fi cîștigat enorm! Să știți că pe băieții mici și isteți îi vinează femei destul de coapte, experte în plăceri cît mai parșive... Și mereu se prefac că dorm, că totul se întimplă fără știrea lor!!!

Mă bucur că citeai ca apucata! Iar cu basmele rusești e de tot hazul! Eu am învățat acele cuvinte de prin clasa întâi, nu știu de unde, și am școlit-o pe o fetiță mică, blondă, cum se cheamă toate, arătîndu-i cu degetul locul, precis, pe trupul ei plinuț, gol (fiindcă inițial am dezbrăcat-o, ascunși într-un coteț cu bucați de lemne). A fugit și m-a pîrit, trădîndu-mă, la maică-sa!!!

(Va urma)

OPINIA INVITAȚILOR

Precedentul Venetia: Fuck you Eu.ro.pa!

Daniel Knorr în timpul Bienalei de la Venetia din 2005

Daniel Knorr

Discuția în jurul temei expoziției cu pricina de la ICRNY mi se pare justificabilă și un lucru pozitiv în propagarea culturii contemporane. Arta este punctul culminant în reprezentarea unei societăți și rămîne un loc care mereu va stimi discuții și polarizări.

Cu cit mai înalte sînt locul și momentul unde se desfășoară „piesa”, cu atît mai mult poate deschide discuții polarizante în societate. Cred că este un prilej bun de a deschide o discuție serioasă despre o societate extinsă global care cîștigă sau pierde o viziune prin „asumarea conceptuală” a comunităților românești de peste hotare. Se poate foarte bine discuta și despre spiritul republican conservator al minorităților românești din SUA, spirit cunoscut prin ziarile publicate și mitingurile organizate în ultimii ani. Aceste comunități au căutat să mențină și să materializeze un „spirit românesc național” (în societatea

democratică americană) care le oferă un cîmp bun de fermentare. De multe ori ceea ce rezultă din aceste procese socio-politice e de natură reacionară și fascicistă. Rămîne de analizat și partea adversară poneiului, rămîne a căuta svastica nu la suprafață, ci ascunsă în inima acestei comunități.

Spiritul american este liberal, însă nu pretutîndeni, și a provocat de multe ori cenzuri în multe domenii. În artă a existat și există cenzura în America, iar în multe cazuri se ajunge la tribunal, unde se face dreptate în favoarea artiștilor. Este un proces care la sfîrșit nu poate fi cîștigat decît de artist, pentru că dezbaterele și problemele angajate de societate devin un proces cultural ce ridică lucrarea la nivelul reprezentării acelei societăți. Noi toți sîntem modulatori ai recepției lucrării (și poate chiar ai lucrării). Pentru că toate aceste detalii ale discuției devin un criteriu de înțelegere a lucrării, aceasta fiind „ancorată” într-un proces social. De obicei, multe lucrări au fost create după un proces social,

cu a fost în cazul lui Gerhard Richter și la seriei despre teroriști Red Army Faction, Baader și Meinhof (în 2005, la Berlin și Graz).

În cazul nostru, lucrarea, expoziția deschide o discuție, dar este „criminalizată” de media și societate.

Intervenția politică în domeniul artei este o practică la fel de discutabilă, îndoielnică sau dubioasă ca aceea care a avut loc pe timpul naziștilor prin „entartete Kunst”, adică „arta degenerată”. Dacă acum se caută o dreptate „morală” pe un cîmp politic, atunci riscăm să ne pierdem credibilitatea.

Nu e posibil mai degrabă ca aceia care „construiesc” acest scandal și reacționează la niște cai verzi pe pereți să pună în pericol „prestigiul” țării în procesul său de a deveni un stat membru UE modern, cu o viziune deplin europeană? Nu este poate acest complex de a fi mereu un „membru” controlat al UE un punct de plecare în a deschide „starea de excepție” pentru a salva ceva timp în atingerea baremurilor europene?

SEMNAL

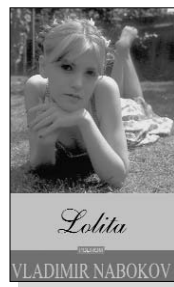
Vladimir Nabokov, *Lolita*, traducere de Horia Florian Popescu, colecția „Biblioteca Polirom”, 360 de pagini, 39,95 lei

Împreună cu romanele *Glorie*, *Ada sau ardoarea*. *O cronică de familie* și cu volumul autobiografic *Vorbește, memorie*, romanul *Lolita* deschide seria de autor „Vladimir Nabokov” la Editura Polirom.

Romanul a beneficiat de două ecranizări îndelung discutate: cea a lui Stanley Kubrick din 1962, cu James Mason, Sue Lyon și Shelley Winters în rolurile principale și, respectiv, cea a lui Adrian Lyne din 1998, avîndu-i ca protagoniști pe Jeremy Irons, Dominique Swain și Melanie Griffith. Din cauza subiectului său extrem de șocant – pasunea morbidă a unui bărbat matur pentru o fetiță de doisprezece ani –, romanul *Lolita* a fost respins de editori, fiind publicat în Statele Unite abia după apariția sa în Franța. Construit pe schema mitologică a povestirilor cu faim și nimfe, *Lolita* este însă, înainte de toate, un poem de dragoste.

„Nu voi regreta niciodată că am scris *Lolita*. A fost asemenea unui joc frumos de puzzle – pe măsura ce-l inventam, îmi și găseam soluția. Bineînțeles că a eclipsat cu totul celelalte scrieri ale mele, dar nu pot să-i port pica. Un farmec straniu, tandru o învaluie pe această nimfetă mitică.” (Vladimir Nabokov)

Lolita a fost interpretată mai ales ca o metaforă, poate datorită povestii de iubire att de tulburătoare. Humbert reprezintă Europa, Lumea Veche, protocolară și cultivată, în timp ce Lolita este asemenea Americii: în floare, atrăgătoare, dar nu foarte scilpitoare și puțin vulgară... Humbert Humbert nu-și poate depăși condiția – juisarea lingvistică este pentru el la fel de importantă ca și satisfacerea libidoului său captiv.” (Simon Leake)

Centrul Național al Dansului

suntem aici

Bd. Nicolae Bălcescu 2
București
Tel.: +40 (21) 318 86 76
office@cndb.ro
www.cndb.ro

alternativ

cafe deko

ANTENA, ROZUL, ARTA ȘI SCANDALUL

Un alt precedent: „satanistul Gorzo”

Constantin Vică

Trustul Intact nu este la primul scandal dedicat artei contemporane românești. Acum patru ani, postul Antena 1 prezenta un documentar de patru minute, în *prime time*, despre sataniștii care atacă orașul București. Probele constau în cițiva cocori roz lipiți pe zidurile unor clădiri din capitală. România intră în alertă. Scandalul se dezumflă rapid când se află că acei cocori fac parte dintr-un proiect al lui Dumitru Gorzo, început în urmă cu un an, în 2003. Așa cum afirma și Dan Popescu, „experimentul lui Gorzo a vizat tocmai inabilitatea trecătorului de a privi mai atent”. Și cum televiziunea e la fel de trecătoare și neatentă, atacul mediatic a dus la interpretări hazardate: cocorii sînt fie manifest împotriva avortului, fie semnale pentru clădirile cu risc seismic, fie simboluri sataniste. Scandalul s-a închis repede, neavînd mize politice.

My Little Pony

Poneul roz este un obiect-cult al tinerei generații de americani, de vreo 20 de ani încoace. Apărut pe piață în 1982, ca jucărie pentru fete, s-a creat o întreagă isterie consumistă în jurul lui, ajungînd să devanseze în vînzări, la finalul anilor '80, celebra păpușă Barbie. În 2003, compania producătoare îl lansează la nivel global. În acest moment există show-uri tv, reviste și zeci de site-uri dedicate poneului roz.

Riscul artei contemporane

Adriana Gheorghe

Dacă aș fi artist underground, plin de îndrăzneală și de viziuni care mai de care mai riscante (artistice), mi s-ar părea, probabil, firesc ca un manager cultural, fie el și reprezentant al unei instituții de stat, să mă caute și să mă promoveze. Asta dacă aș fi și foarte tânăr.

Dacă n-aș mai fi așa de tânăr și nici pe deplin inspirat să refuz să înțeleg „regulile jocului” pentru a învăța să ocolesc obstacolele realității românești, de tot felul, atunci gestul unui director de institut cultural român în străinătate de a mă cerceta pe mine și arta mea pentru a mă înțelege cu precizie și a mă impacheta inteligent & transporta la New York, în fața unui public potrivit mie și de n-ori mai atent la ce am eu de oferit decît

aș găsi la București, gestul cu pricina mi s-ar părea cel puțin neverosimil.

Din tot ce s-a spus în argumentația oferită de ICR pentru a contextualiza în mod corect (și a oferi, astfel, premisele unei judecări adecvate pentru) expoziția filialei sale de la NY, am reținut următoarele lucruri de o nouitate și o justete de-a dreptul impresionantă:

► Profesionalismul cu care H.-R. Patapievici, care e departe de a putea fi bănuț ca fiind adept al artei contemporane, a înțeles să promoveze, prin instituția condusă, și, în ultimă instanță, să apere, dincolo de gustul personal, o formă de artă contemporană aproape riscantă.

► Politică ICRNY discret-funcțională de 2 ani jumate, care își propune, pentru prima dată în istoria diplomației culturale

Scandalul expoziției de la New York, în care svastica ridică la un nivel nebanuit nici măcar artiștilor acest ready-made, a impus poneul și în imaginarul cam tern al românilor. Au existat poll-uri online despre soarta poneului (pe bleen24.blogspot.com), un blog dedicat vieții de ponei roz cu svastica („The Pony's Life”) și bloguri de unde îți poți descărca poneul, în format vectorial, pentru un tricou *do-it-yourself* (eugens.wordpress.com și www.feeder.ro).

Pe blogul artistei Linda Barkasz (blogululinda.blogspot.com), re-crearea simpaticului ponei roz, există un post cu imagini și filmulețe despre ponei, iar coloana sonoră e asigurată de imnul național, varianta instrumentală.

Street is Art

La Tate Modern, între 23 mai și 25 august se desfășoară o expoziție numită simplu: **Street Art**. E prima expoziție majoră în Europa dedicată acestui fenomen al artei urbane și cuprinde șase dintre cei mai cunoscuți artiști și grupuri de artiști stradali: Blu, Faile, JR, Nunca, Os Gemeos și Sixart. Aceștia au fost invitați să intervină și asupra fațadei Tate Modern, fără ca vreun englez, spaniol sau american să aibă ceva împotriva. Există și o versiune online interactivă a expoziției, dar și un joc în care copiii sînt invitați, tot online, să-ți exerseze mîna pe un perete virtual cu spray-uri și pensule digitale (pe tate.org.uk/modern/exhibitions/streetart). Până acum, nici o televiziune nu s-a sesizat.

românești, să riște, neoferind spre promovare externă patrimoniul, ci mostre de artă vie, a timpului nostru, chiar riscînd pariul de a explora și descoperi. Demers dublat de inteligența de a adevca la contextul potrivit pentru performanță maximă.

► Nu o cunosc pe Corina Suteu. De la distanță însă, gesturile sale par a indica o curiozitate genuină copleșitoare, total lipsită de agendă (dar nu de strategie). E suficient să audă de un artist sau de un loc unde începe să pulseze un nou tip de creativitate și e capabilă de cel mai serios *research* pentru a cunoaște cu precizie contextul, impactul, potențialul și perspectiva proprie a artistului vizat. Și se pricepe de minune să găsească receptorii potriviți dincolo de Ocean, să facă legăturile. Mă întreb ce altceva și-ar putea dori orice artist român contemporan, confirmat sau neconfirmat de instanțele autohtone de evaluare (și care, mă rog, nu are prejudecăți față de America sau, mai știu eu, rău de avion...).

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Straniada

De cînd am început să mă gîndesc să scriu o carte de esuri intitulată **Biblioteca stranie** îmi tot scotocesc mintea despre ce cărți să scriu, caut, răsfoiesc, citesc pe brînci, arunc înapoi în diversele biblioteci particulare la care am acces. Amigos de tot felul mi-au recomandat una-alta, dar nu întotdeauna recomandările lor se potriveau cu ce voiam eu. Straniada mea nu era straniul lor. Și viceversa. Mai întîi ce înseamnă un roman straniu? Sensul meu, simplist spus: foarte (sau destul de) bine scris, cu subiect neobișnuit, într-o tratare nouă, explozivă, nonconformistă. Mă așteaptă așezate în teancuri pe covorul verzului cu modele geometrice de acasă destule romane noi, de la Ondaatje la Eugenides, de la Sijie la Palahniuk, apoi puhoi Rushdie, Roth, Houellebecq, Murakami. Pe unii i-am citit de cițiva ani, dar pe vremea aceea nu aveam în minte ideea de Biblioteca stranie. Fiindcă am anunțat relativ oficial că în biblioteca aceasta vor fi doar 100 de cărți (iar cartea pe care o voi publica în vreo doi ani chiar așa se va și numi – *Biblioteca stranie*), lumea-i curioasă ce cărți aș putea prinde-n insectar între cele 100. Bonus va fi, într-o addenda, tot ce am scris despre *Maestrul și Margarita*, ca să știm o treabă (deși este roman din prima jumătate a secolului XX). La urma urmei nu poți scăpa de obsesii decît ducîndu-le pînă la capăt. Cazul meu cu Bulgakov. Am comandat o grămadă de romane la varii edituri. Musai va intra și *Mesi@* co-pilotului meu Andrei Codrescu (din *Submarinul iertat*). Vreau romane faine, cu narativitate suculentă, stil muncit și personaje bizare. Dacă îmi

puteți recomanda ceva în acest sens, faceți-o (nu-mi strică să răsfoiesc măcar, astfel încît să mă dumiresc). Neapărat să fie însă romane de la jumătatea secolului XX pînă acum. Oricît aș vrea, nu merge să scriu la biblioteca stranie despre Miller sau Celine, sau Joyce, sau Proust, sau Salinger. Pe unii, pe Miller, de pildă, îl voi potcovi într-o carte, cînd voi scrie la opul despre erotism în romanele secolului XX și XXI. La fel pe Bukowsky, Bruckner etc. Așa că domniile lor nu intră în Straniada mea (poate că-i o strană! de fapt). Iar cu sudamericani mei delicioși nu știu cum să fac: Marquez, Llosa, Sabato, Carpentier, Cortazar, chiar și Bioy Casares (Borges, nu și nu și nu, am, depășit etapa). Așa că dați-mi sfaturi de lectură, le aștept și le primesc.

► Oricît aș vrea, nu merge să scriu la biblioteca stranie despre Miller sau Celine, sau Joyce, sau Proust, sau Salinger. Pe unii, pe Miller, de pildă, îl voi potcovi într-o carte, cînd voi scrie la opul despre erotism în romanele secolului XX și XXI. La fel pe Bukowsky, Bruckner etc. Așa că domniile lor nu intră în Straniada mea (poate că-i o strană! de fapt).

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

Radio Iași

în fiecare vineri, de la 20.00

cu George Onofrei și Anca Baraboi

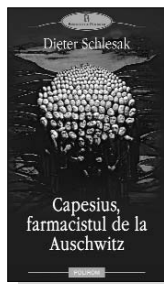

Dieter Schlesak, *Capesius, farmacistul de la Auschwitz*, traducere din limba germană și note de Cosmin Dragoste, colecția „Biblioteca Polirom. Proză XXI”, Editura Polirom, 408 pagini, 29,95 lei

Romanul *Capesius, farmacistul de la Auschwitz* (2006) – al doilea volum al trilogiei transilvane care mai cuprinde *Vaterlandstage* und *die Kunst des Verschwindens* (*Zile acasă și arta dispariției*), respectiv *Die letzte Heimkehr* (*Ultima întoarcere acasă*) – a stîrnit reacții intense încă din momentul lansării sale în cadrul Tîrgului de carte de la Frankfurt. Imbinînd excepționala calitate literară cu o muncă asiduă de cercetare, cartea este un montaj de documente, interviuri, înregistrări ale unor martori oculari, fragmente de memorii și comentarii, prin intermediul cărora se conturează figura sîghisoreanului Viktor Capesius, care a funcționat, din 1943 și pînă la sfîrșitul războiului, ca farmacist în lagărul de concentrare de la Auschwitz, unde nu a ezitat să trîmte la moarte mii de oameni. Mai mult decît un roman documentar despre Holocaust, cartea este o meditație profundă și nuanțată despre culpabilitate și cîmță, precum și despre răul totalitar al secolului.

„Ca martor al istoriei (nu așa spune că mă simt obligat, ci că nu pot face altfel) mă simt împins să nu fac altceva decît să scriu despre toate cele întîmplate, ca pînă aceasta să purifice, să curăț, să ajut la cunoașterea faptelor. Cunoașterea purifică și traumele.” (Dieter Schlesak)

„Ceea ce Hannah Arendt definea ca «banalitatea Raului» devine aici o «familiaritate» transilvăneană a Raului.” (George Aescs)

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Baicea, vechi & viu

Pe coperta a doua a recentului său disc *Vintage Stories*, George Baicea mulțumește lui Dumnezeu pentru că l-a dat „a second chance”... Bănuiesc la ce se referă, dar nu vreau să chibizez pe seama bănuiei mele. Ca să dețunez un pic interesul, comit următoarea cugetare, adică scrisă: „Cei de pe locul doi sînt mereu nedreptățiți locului întâi!”. Eu cred că George este un chitarist care încă nu se ia foarte în serios ca artist. Motivele tîin de contextul socio-cultural în care s-a născut și trăiește, poate și de împrejurările istorice, dar și de personalitatea sa. Baicea se comportă ca un om obișnuit, este muzician fără ifose și apucături de vedetă, fără manii de geniu neînțeles, fără „ieșiri” publice destinate să-i crească notorietatea și audiența. Nu pune cartușieră la curea chitării, ca să sugereze c-o folosește drept armă, nici măcar nu-și îndeasă șapca peste o basma colorată, doar să atragă atenția, cum fac alții cînd se urcă pe scenă sau apar la TV! Iar bluesul (adică nevoile și necazurile personale) și-l cîntă în limba maternă, limba în care orice lovit de soartă își exprimă durerea. Viețuiește modest, ca un bluesman autentic, din alte venituri decît cele muzicale. Dar caută permanent să perfecționeze ceea ce practică. Nu știu dacă meseria de chitarist e atestată de nomenclatorul breslelor de la noi; dar, dacă este, Baicea ar trebui să dețină primul brevet. Pentru că este chitaristul numărul 1 care trăiește azi, în România.

Discul apărut la A&A Records este înregistrat în Germania, cu Wolfgang Ziegler, bas, și Adrian Militaru, tobe. Nu avem bucuria unor piese noi, ci, cum anunță titlul, pe-a „vechiturilor” fără vîrstă! O singură compoziție proprie: *Îmi spune mama*, restul sînt bucățile favorite ale lui George, semnate de Stevie Ray Vaughan, Jimi Hen-

drix, Buddy Guy, Jimmy Reed etc. Bine, și ce-i nou în asta? – mă întreabă un prieten care circotește în preajmă și mă silește să găsesc răspunsuri diverse la chestiuni fumate. Păi, mă prefac a nu ști că el știe mai bine ca mine, fii atent la ceea ce profesioniștii numesc „dinamica” înregistrării! Este un parametru pe care mulți îl reclamă, destui îl disting, cîțiva îi dau importanță și doar puțini știu să-l capteze cu instrumentele din dotare. O fi vorba de faimoasa tehnică germană? Mai degrabă e la mijloc știința dozării parametrice la pupitrul de control, ce se capătă în timp și-n decursul nenumăratelor ore de concerte adevărate. Și mai este acel simț al sunetului, cu care unii se nasc, iar alții nu.

Cînd mi-a spus că a făcut, în sfîrșit, discul reclamat de nenumărații săi fani, George m-a păcălit oarecum. Nu sînt înregistrări din concerte, ci unele trase „dintr-o bucată” fiecare. Concret, cei trei s-au lansat în jam-session liber, detașați de presiunea tipică orelor obligatorii de studio, cînd faci repetiții plicticoase și încercări chinuitoare să finalizezi piesa. Păcerea de a cînta se simte de la prima la ultima notă. George are un fel anume de a pune degetul pe griful chitării. E amprenta sa, e tușeul său unic. Seamănă cu al maeștrilor Jimi și Stevie, dar este inconfundabil. Poți recunoaște piesele lor, desigur, fiindcă au a-celeași note. Dar mina lui George apasă cu sîngele, nervul și oscioarele de negăsit altundeva! Vocea parcă n-a depășit timiditatea naturală, probabil nici n-o să reușească, probabil că posesorul nici nu intenționează să cîștige asprimea cîntărețului de club. Dar nu pentru voce îl iubim noi pe George!

Rezumînd, discul *Vintage Stories* este unul ce „sună adevărat” (o remarcă specială pentru basul profund și cald), însă Baicea ne rămîne dator cu discul din concert! Live & tremulous!

Vederi de vară cu Bruckner și heruvimi

Ca în fiecare vară sînt tentat de fie și un scurt pelerinaj muzical. Prieteni din sudul Cehiei m-au dus la cîțiva kilometri dincolo de graniță, în Austria, la Windhaag, un mic sat pe coline, unde Anton Bruckner și-a început cariera muzicală și, într-un fel, viața adultă în calitate de tînăr ajutor al profesorului local. Că avea numai 17 ani și că nu a stat în funcția sa decît ceva mai mult de un an, contează mai puțin. Astăzi, la Windhaag, sat situat nu departe de orașul medieval Freistadt, există, firește, o Societate Bruckner. Și ca orice societate care se respectă, ea are la activ un disc ilustrînd compozițiile de tinerete ale eroului ei.

SCRISOARE PENTRU MELOMANI
„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)
Victor ESKENASY, Praga

Discul se vinde la muzeul sătesc de la Windhaag, altfel consacrat pădurii și industriei lemnului. Amatori în pelerinaj pot vedea școala restaurată și casa în care a locuit Bruckner, purtînd plăci memoriale, ca și o fințină dedicată compozitorului. Bruckner nu și-a pierdut timpul în micul sat, unde se păstrează amintirea serilor de dans locale la care, în 1842, compozitorul acompania partenerii țărani la vioară. Viitorul mare compozitor și-a copiat în sat *Arta fugii* de Bach și a compus o misă (*Windhaager Messe*) pentru alto, doi corni

și orgă. Discul Societății Bruckner o include, alături de alte fragmente de muzică de cameră compuse în anii tinereții, cum sînt două piese pentru pian, două lieduri și, datînd din 1862, singurul său cvartet.

Cum în epocă satul său natal era la cîteva ore lungi de poștalion, cum salariul din care își întreținea familia, după moartea tatălui, era infim, cum între îndatoririle sale intra și munca cîmpului, iar profesorul școlii nu era foarte sensibil la talentele muzicale ale tînărului, episodul Windhaag avea să se încheie

repede și fără regrete. Pentru scurtă vreme, Bruckner prelua o funcție similară de asistent de profesor într-un sat lîngă Steyr, iar din 1845, revenea în satul și la abația impozantă de la Sankt Florian. La dispoziția sa se afla un pian mare de concert Bösendorfer, al unui prieten și, din timp în timp, orga mare a abației din anii 1770, la care a putut cînta în epoca respectivă, în cursul unor servicii religioase de mai mică importanță.

Toate pelerinajele Bruckner se încheie la St. Florian de unde vă trimit și vederile

atașate ale heruvimilor muzicieni datînd din ultimul deceniu al secolului al XVII-lea și așezați deasupra stranelor din altar, acolo unde se află orgile mici, laterale, ale bisericii abațiale.

Orga cea mare, denumită azi Bruckner și sub care compozitorul a cerut să fie înmormîntat, se află pe latura de vest a bisericii. Dacă vizitați Austria, nu omiteți Sankt Florian, loc de liniște și reculegere, în care organismul actual cîntă în fiecare zi la 14.30, un recital pe orga lui Bruckner...

rfi
romania

București 93.5fm
Iași 97.9fm
Craiova 94fm
Cluj 91.7fm

radiofranceinternationale

Cultura își face loc în peisajul vorbelor despre vorbe.
În fiecare vineri, de la 17.10, **Art Cultura**: o dezbatere pe teme culturale moderată de Dan Părvu.

Toată diversitatea lumii! www.rfi.ro

Bolano sau anatomia melancoliei cazuistice

Trebuie să admit că aștept de foarte mult timp prima carte a lui Bolaño tradusă în limba română. O aștept pentru că am auzit extrem de multe lucruri despre scriitorul chilian, o fantomă precedată ca faimă de propria moarte, așa cum se întâmplă, în general, cu marile spectre. Spun că l-a precedat moartea pentru că despre divinul

Roberto se auziseră multe pînă în 2003, cînd a fost răpus de „o gravă boală de ficat”, dar se cunoșteau puține: moartea a rezolvat aici tot – scriitorul despre care doar se auzise a devenit un produs pe care și-l doresc toate editurile..., iar mai nou chiar Wylie Șacalul (cel mai mare și percutant agent literar al momentului, cred) a ținut morțiș să pună mîna pe el.

unui pictor guatemalez suprarealist de inspirație simbolistă (asta ca să vedem că băieții de la rechițiții simpatizau și cu artistul, nu doar cu opera). Nu, bineînțeles că Jünger n-a rechiționat, doar era un erou al primului război... a *propos*, nu cunosc roman care să bată *Pe falezele de marmură*. Iată că un cultivator de roșii nazist poate să fie genial. Și nu numai *Falezele...*, ci chiar faptul că *Falezele...* anunță venirea unui cataclism din care chiar autorul romanului nu se poate sustrage.

preot... nici felul în care amintirea obscurului trubadur Sordello se va lega, în memoria afectivă a viitorului poet, de primul contact cu Marele Critic.

Un roman pe care Borges și-ar fi dorit să-l scrie

Bolano face parte din familia selectă a manieriştilor: pentru el e mai important să rețină un răsărit reflectat într-o lamă de ras decât o revoluție sud-americană. Proza lui e, slavă Domnului, destul de departe de realismul magic pe care-l cunosc pînă și televiziunile, dar aduce cu ea o nuanță sinistru pe care doar în *Pedro Paramo* am mai întâlnit-o (da, un realism magic de început, destul de ținut în frâu și de controlat intelectual pentru a nu cădea în smircurile realismului magic mainstream).

Și, ca ironia să desființeze absolut totul din construcția fragmentată și inutilă care e viața părintelui Urrutia Lacroix, acesta primește misiunea de a ține 9 lecții de marxism lui Pinochet și găștii lui, băieți sirguincioși, cu pixuri și carmetele: de fapt, nu Urrutia e cel care dă lecțiile, ci părintele Ibacache, pseudonimul criticului literar (Urrutia își păstrează numele real pentru o eventuală operă lirică de natură religioasă pe care o va da la „maturitate”).

Un roman excepțional, pe care Borges nu că „ar fi fost de acord să-l scrie”, ci cred că și-ar fi dorit să-l scrie. Mă întreb dacă ar fi putut.

Roberto Bolano, *Nocturnă în Chile*, Editura Curtea Veche, 2008

Bogdan-Alexandru Stănescu

Roberto Bolano face parte din acea familie a scriitorilor sud-americani căreia i-aș așeza ca părinte fie pe Sábato, fie pe Casares... Adică facțiunea iraționalului controlat, nu pe cea patronată de Borges și frații săi, gașca unde l-a înghesuit critica americană. (Citatul cu Borges care n-ar fi refuzat să scrie *Nocturnă în Chile* e delicios... imi vin în minte exemple pe același calapod al non-refuzului virtual: nici Dan Mircea Cipariu nu cred că ar fi refuzat să scrie *Animale bolnave*, problema stă altundeva. Mă rog, așa cum știu foarte bine, adevărata critică americană nu prea se întâlnește pe la cotidian, așa cum nu o face nici în România.)

Bolano mai are un referent, unul extrem de important din punctul meu de vedere: Graham Greene. N-am mai întâlnit pînă la el această tensiune pur „catolică” între vinovăție și „formă”, între idealul (auto)impus și putreziciune. Naratorul lui Bolano, preot catolic, poet și critic literar, e martorul, super-intelectualizat, super-sensibilizat, super-subiectivizat al unei epoci absolut ciudate, cum Europa n-a văzut. E America de Sud a instaurării lui Allende, e America lui Pinochet, un continent fotografiat prin ochii unui membru al Opus Dei nu foarte convins de misiunea sa pre-pămint.

Pînă aici nimic deosebit. Nimic deosebit, dacă nu iei în seamă vertijurile care intervin atunci cînd cel mai mare critic literar al „momentului Chile” îi pune mîna pe cur (strecurînd-o sub sutană, nota bene), cînd două țărâni îl surprind pe moșia aceluiași Farewell și sînt gata să se spovedească, pline de o venerație maculată de propria urîtenie, neluînd în seamă accesul absolut necatolic de ris care-l cuprinde pe

părintel, vînătoarea de șoimi care stîrpește porumbei căcători de biserici în bătrîna Europă... Dacă naratorul lui Bolano face totul pentru a menține aparențele, primele sale reacții (întotdeauna intelectuale, de o febrilitate cazuistică, dacă pot spune așa) subminează mereu intențiile inițiale.

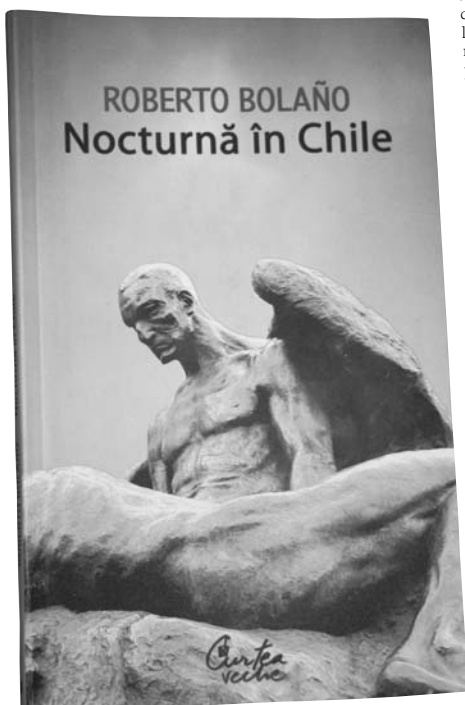
Naratorul lui Bolano comprimă, calitativ, destulă tensiune pentru 6 romane, însă o epuizează în 130 de pagini. E un roman arhitectural, al muzicii înghețate care, pe lingă a reflecta „indeciziile” unui preot catolic, poet ratat și critic literar, mai reușește să proiecteze și citeva instanțane extrem de reușite ale unor literați chileni, printre care... Neruda. Neruda pre

și post Nobel. Nu e-ar fi mare diferență, dat fiind că evenimentul l-a prins în plin cancer. Un Neruda absolut șters, răsărind în principal din propria reflecție în ochii unei întregi turme de tuțari.

Unul dintre marii melancolici ai secolului trecut

Bolano e – a fost – unul dintre marii melancolici ai secolului trecut, unul incurabil, unul dintre cei care se consumă fără îndoială, pînă la înlăturarea cu M re Merencolic, cu mare ușurătate. Părintelul lui Bolano face parte, voit ori nu, din galeria blestemată a lui Pontormo, pictorul manierist care se urca în pod pentru a se izola de... Bronzino, singurul său prieten. Simetric, părintele Sebastian Urrutia Lacroix caută, în toate punctele-cheie ale existenței sale, tovarășia monumentalului critic Farwell, deși apropierea acestuia îi face rău.

Sinistru-uitor rămîne episodul care unește un poet-diplomat chilian și pe Ernst Jünger (în timpul războiului, purtînd hainele Wehrmachtului), episod în care ocupantul Parisului pe nume Jünger (da, îl știți din, parțial, jurnalele care acoperă această perioadă liniștită din viața autorului *Falezelor de marmură*), doi diplomați pe care o discuție canalizată de cognac îi aruncă la mile întregi de războiul care-i desparte sau îi apropie (depinde de perspectivă, dragul meu Watson): nazistul-umanist Jünger devine și uman în prezența

Suplimentul DE CULTURĂ

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colegul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor șef: George Onofrei

Redactor șef adjunc: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Ceseranu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu,

Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskemasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michaelov.

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias.

Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția de Iași: Diana Soare

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruță, Veronica D. Niculescu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipeț din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipeț.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îl aparține autorului ». „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Tot de la

amica inexistentă a fiului inexistent*. Dragă domnule Cossașu, iată a doua parte a epistolei mele (acum, când îmi trag sufletul la o porție imensă de papanăși, într-un restaurant din Iași care se cheamă, ce ziceți de asta, chiar Oscar). Rămăsesem cu fraza la jumătate, rămăsesem de fapt la descoperirea nuanțelor pe care am făcut-o în (și prin) nuvelele dvs. și scrierile către fiul inexistent. Nuanțele se află, cred eu, în lucrurile care se văd numai cu ochiul liber, dar pe care, având de obicei ochii împăienjeniți de rațiune sau din rațiuni diverse, le cam trecem cu vederea, preferând unghiurile, colțurile, plinul și golul, albul și negrul. Nuanțe sînt și „junghiul tandreței” de proveniență pni-niană (cît de fantastic e să simți tandrețea străpungîndu-ți coastele și devenind, din melancolică afecțiune, o durere acută), dar și ale dvs. „am intrat în panica propriei fericiiri” (cît de minunat e să fii, o clipă, speriat la gîndul fericiiri pe care o trăiești) sau „întotdeauna trebuie să existe un fleac esențial pentru o plăcere, pentru o revoltă”. Fraza asta ultimă am s-o lipesc deasupra biroului meu din Guatemala, în speranța că fleacurile esențiale printră care mă învîrt în fiecare zi îmi vor provoca plăceri nebănuite, revolte închipuite și, mai ales, fericiiri panicate. Îmi place că vă declarați „un disident al ambelor corectitudini politice”, îmi place literatura dvs. – pentru că, printră multe altele, acolo pot găsi un personaj pe care spaima îl lipește „de peretele lemnos al cuierului, ca o explozie de primus” (primus aflîndu-se de multă vreme, așa simpluț cum e, pe lista cuvintelor mele preferate) –, îmi place felul în care vă mai trăiți o dată viața în ceea ce scrieți, vă citeșc chiar și cînd e vorba despre fotbal (deși m-am despărțit de sportul ăsta de pe la 10 ani, în timpul campionatului din S.U.A.), dar mai ales cînd subiectul e oricare altul. Îmi place că sinteți încredințat de existența Serviciului Mondial de Organizare a Coincidențelor, serviciu care lucrează zi și noapte pentru colorarea vieților noastre în verde-gălbui, magenta sau turcoaz (și din grija căruia prima însemnare din *Supraviețuirea 6* e făcută cu exact 16 ani înainte să mă nasc eu). În fine, îmi place ușurătatea înțelepciunii dvs., și de aceea cred că nu trebuie să renunțați la a-i scrie fiului dvs. inexistent, oricît de încapăținat ar fi!

* (numai pentru ficționarii!)

ISSN 1584-8272

Un film simplu, despre lucruri complicate

FILM

Iulia BLAGA

Continui într-un fel un articol mai vechi, în care spuneam două vorbe-trei prostii despre filmele de vacanță, recomandîndu-le și pe unele care pot fi găsite pe DVD în magazine sau la centrele de închiriere. Am mai găsit unul. *Puterea numelui/The Namesake*, realizat în 2006 de Mira Nair și care, nu știu cum, a intrat la noi doar pe DVD.

Dacă nu mă înșel, e primul film al cineaștei indiene care ajunge pe DVD sau pe marile ecrane din România. Nu e un

film de prestigiu lui *Salaam Bombay!* (care i-a adus în 1988 Premiul Caméra d'Or la Cannes și o nominalizare la Oscar) sau *Mississippi Masala* (trei premii la Veneția) sau *Monsoon Wedding* (Leul de Aur la Veneția și nominalizare la Globul de Aur). Face însă parte din universul intim al cineaștei școlite și la New Delhi, și la Harvard, și care explorează întotdeauna în filmele sale felul în care se ciocnesc, se evită sau se înțeleg două civilizații diferite, în majoritatea cazurilor – cea indiană și cea occidentală.

Puterea numelui e o lectură extrem de tihnită și de coaptă pentru zilele de vară. E povestea unui cuplu alcătuit dintr-un tânăr intelectual indian stabilit la New York și soția sa, de care își leagă destinele conformîndu-se firesc tradiției de-acasă. Vine cu părinții la familia

aceștia din India, o cunoaște și această ocazie, se căsătorește după tot ritmul, apoi pleacă împreună la New York.

O poveste simplificată, dar extrem de credibilă

Realizat după un roman (scris de Jhumpa Lahiri), filmul arde bucățile temporale (elipsele nu vin numai din rațiuni explicabile procesului tehnologic al ecranizării, dar hrănesc stilul aerisit și vag înțelept al cineaștei), înălțîndu-firesc macrameul destinului unei familii confruntate cu Lumea Nouă.

Imaginea lui Frederick Elmes (care a mai lucrat cu Jim Jarmusch și David Lynch) decupează cu aceeași eleganță – New York-ului, ferindu-se de șabloane ori de intelectualizări prețioase. Culo-

riile pe care le prinde în India îți evocă parfumuri, Taj Mahal-ul e filmat cu mare deferență și teamă de a nu cădea în turistic, aerul din ambele țări e mereu încărcat de un soi de înțelegere calmă a vieții.

Cei doi copii pe care cuplul îi are în America vor prelua modul de viață american. Accentul cade pe primul copil, un băiat, care e botezat Gogol pentru că, în tinerețe, tatăl citea *Mantaua* lui Gogol înaintea unui accident feroviar din care a scăpat ca prin minune. Crescînd, Gogol își schimbă numele, îl lasă ca pe o haină veche de care îi e rușine. Va reveni la el cînd va închide un ciclu.

Pornind de la o substanță romanescă pe care o bănuim destul de văsta, Mira Nair reușește să aducă pe ecran o poveste poate simplificată, dar extrem

de credibilă, de sinceră și de frumoasă. Poate cu atât mai mult cu cît marile teme sînt țesute discret printre ațele existenței de zi cu zi, printre micile amănunte care dau culoare unei povăști – amănunte trăite poate de cineastă.

Fără să îți arate cu indicatorul, Mira Nair vorbește despre singurătatea dintr-o altă cultură, despre aerul rece dintre două civilizații puse față-n față și despre maturizare folosindu-se de lucrurile mici, de gesturi, de amănunte pe care alți regizori nu le observă. Poate de aici vine simplitatea cuceritoare a acestui film care trece pe lângă clișee cu eleganță și sobrietatea demnă a eroilor săi.

Puterea numelui/The Namesake.
Regia: Mira Nair. Cu: Kal Penn, Tabu, Irfan Khan, Zuleikha Robinson

Bătălia de la Piatra Craiului

Am făcut burță. Cu vreo patru-cinci ani în urmă, corpului meu – de om pe care și o pală mai hotărîtă de vînt îi putea schimba direcția – i s-a întimplat ceva. Mai întîia a fost așa, ca o intenție separatistă a burții, o surprinzătoare dezlipire de șira spinării care, în scurt timp, s-a transformat într-o declarație de independență. Să nu vă închipuiți acum că-s vreun fel de Piedone, dar un soi de Ronaldinho decăzut tot am ajuns. Talentul meu înnăscut de slăbănog a rămas, dar a fost cumva estompat de o relaxare inconștientă. Pe constituția mea de somalez athletic s-a

adăugat la mijloc un contur suficient de bombat ca să devină o chestie la fel de îngrijorătoare precum o sarcină nedorită, în fază incipientă, un fel de stat în stat al corpului, a cărui identitate am refuzat multă vreme să-i recunosc. Înainte de a pleca la munte, i-am declarat război.

„Să vezi tu ce țî-o iei pe cocoșă, dacă ai făcut prostia să-l trezești pe Marele Urs”, îi spuneam burții, în timp ce-mi pregăteam rucsacul pentru Piatra Craiului. Și ce rucsac a ieșit! Unul din care doar o carte în plus, cu coperti cartonate, mai lipsea pentru a mă trînti la pămînt după

primii trei pași către stația de autobuz. Dar cu o dirigenție de șerpaș, l-am urcat în autobuzul din Iași, l-am coborît în Brașov, l-am cărat cu trenul pînă la Zărnești, iar, de-acolo, cu un taxi, pînă în Plaiul Focii. Burta tăcea milc, dar sînt convins că era impresionată.

Unul dintre cele mai susținute atacuri la ea l-am făcut involuntar, prin frica de urs. În jurul focului, ne-a spus un prieten din grupul nostru atîtea povești legate urși – din ăia mari și sălbatici, care-ți sfîșie cortul pe neve, apoi te trag cu el prin camping precum un copil care-și tirie mașinuța de-o ață –, încît n-a prea

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

fost noapte în care să nu sar brusc din cort și să fac tură în jurul lui, cu lanterna în mînă. Dacă altceva n-aveam ce-i face ursului carpatin, măcar să-l orbesc puteam. Măcar să nu vadă unde mă duce, să mă mîncece cît mai aproape de soția și de prietenii mei... Vă dați seama ce stres a îndurat burta.

Pe urmă am atacat-o direct, cu strategie, chiar din prima zi, urcînd către Padina lui Călineț. Să vezi chin pe burță prin mersul cu orele, prin cățărarea pe felurite stînci demne și

de-un alpinist. Apoi la marea bătălie, timp de două zile, după ce am urcat cu rucsacul de șerpaș pe creastă – pînă la Virful Ascuțit și retur pe partea cealaltă de munte –, am crezut că i-am dat burții lovitură de grație.

Revenit victorios acasă, am observat că am cîștigat un kilogram în plus. Eu încă mai sper că acesta reiese din diferența între cîntarul tatălui socru și cel al lui Teodorovici. Iar dacă nu – ei și? Burta a cîștigat doar o bătălie, nu războiul pe care abia l-am început.